

**T.C.
ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
TARIM EKONOMİSİ ANA BİLİM DALI**

**ÇİFTÇİLERİN TARIM KREDİ KOOPERATİFLERİNE ÜYE
OLMALARINI ETKİLEYEN FAKTÖRLER:
SAMSUN İLİ BAFRA İLÇESİ ÖRNEĞİ**

Yüksek Lisans Tezi

Ceren AYDIN

Danışman

Prof. Dr. İsmet BOZ

SAMSUN
2021

T.C.
ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
TARIM EKONOMİSİ ANA BİLİM DALI

**ÇİFTÇİLERİN TARIM KREDİ KOOPERATİFLERİNE ÜYE
OLMALARINI ETKİLEYEN FAKTÖRLER:
SAMSUN İLİ BAFRA İLÇESİ ÖRNEĞİ**

Yüksek Lisans Tezi

Ceren AYDIN

Danışman

Prof. Dr. İsmet BOZ

SAMSUN
2021

TEZ KABUL ve ONAYI

Ceren AYDIN tarafından, Prof. Dr. İsmet BOZ danışmanlığında hazırlanan ‘Çiftçilerin Tarım Kredi Kooperatiflerine Üye Olmalarını Etkileyen Faktörler: Samsun İli Bafra İlçesi Örneği’ başlıklı bu çalışma, jürimiz tarafından 05/03/2021 tarihinde yapılan sınav sonucunda oy birliği ile başarılı bulunarak Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

	Unvanı,Adı/Soyadı Üniversitesi Ana Bilim/Ana Sanat Dalı	İmza	Sonuç
Başkan	Dr. Öğretim Üyesi Yeşim AYTOP		☐ Kabul
	Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Dış Ticaret Ana Bilim Dalı		☐ Ret
Üye (Danışman)	Prof. Dr. İsmet BOZ		☐ Kabul
	Ondokuz Mayıs Üniversitesi Tarım Ekonomisi Ana Bilim Dalı		☐ Ret
Üye	Dr. Öğretim Üyesi Çağatay YILDIRIM		☐ Kabul
	Ondokuz Mayıs Üniversitesi Tarım Ekonomisi Ana Bilim Dalı		☐ Ret

Bu tez, Enstitü Yönetim Kurulunca belirlenen ve yukarıda adları yazılı jüri üyeleri tarafından uygun görülmüştür.

ONAY

... / ... / ...

Prof. Dr. Ali BOLAT

Enstitü Müdürü

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK BEYANI

Hazırladığım yüksek lisans yeterlilik tezimin bütün aşamalarında bilimsel etiğe ve akademik kurallara riayet ettiğimi, çalışmada doğrudan veya dolaylı olarak kullandığım her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve yararlandığım eserlerin Kaynaklar 'da gösterilenlerden oluştuğunu, her unsurun Lisansüstü Eğitim Enstitüsü tez yazım kılavuzuna uygun yazıldığını ve TÜBİTAK Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu Yönetmeliği'nin 3. bölüm 9. maddesinde belirtilen durumlara aykırı davranılmadığını taahhüt ve beyan ederim.

İmza
25 / 03 / 2021

Ceren AYDIN

TEZ ÇALIŞMASI ÖZGÜNLÜK RAPORU BEYANI

Tez Başlığı: Çiftçilerin Tarım Kredi Kooperatiflerine üye olmalarını etkileyen faktörler: Samsun İli Bafra İlçesi Örneği

Yukarıda başlığı belirtilen tez çalışması için şahsım tarafından 19.01.2021 tarihinde intihal tespit programından alınmış olan özgünlük raporu sonucunda;

Benzerlik oranı: 25%

Tek kaynak oranı: 4% çıkmıştır.

25 / 03 / 2021

Prof. Dr. İsmet BOZ

ÖZET

ÇİFTÇİLERİN TARIM KREDİ KOOPERATİFLERİNE ÜYE OLMALARINI ETKİLEYEN FAKTÖRLER: SAMSUN İLİ BAFRA İLÇESİ ÖRNEĞİ

Ceren AYDIN
Ondokuz Mayıs Üniversitesi
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Tarım Ekonomisi Ana Bilim Dalı
Yüksek Lisans Mart, 2021
Danışman: Prof. Dr. İsmet BOZ

Bu tez; Samsun İli Bafra İlçesinde çiftçilerin tarım kredi kooperatiflerine üye olmalarını etkileyen faktörlerin araştırılması amacıyla başlatılmıştır. Araştırmanın materyalini, Cochran'ın Likert tipi sorularda kullanılan örnekleme yöntemine göre belirlenen 200 çiftçi ile yüz yüze yapılan görüşmelerden elde edilen veriler oluşturmuştur. Araştırmada veri toplamak amacı ile hazırlanan anket konu ile ilgili önceki çalışmalardan ve yörede tarım kredi kooperatiflerine üye olan ve üye olmayan çiftçiler göz önünde bulundurularak hazırlanmıştır. Veriler Kasım-Aralık 2020 döneminde toplanmıştır. Araştırmada veri analizinde seçilen yöntemler araştırma amaçları doğrultusunda belirlenmiştir. Bu amaçla sosyoekonomik özellikler, iletişim davranışları, tarım kredi kooperatiflerine üye olan çiftçilerin kooperatif yönetiminden memnuniyetleri, kooperatif hizmetleri ile ilgili düşünceleri, kooperatiften beklentileri ve tarım kredi kooperatifine üye olmayan çiftçilerin kooperatif hizmetleri ile ilgili düşüncelerinin belirlenmesinde frekans, yüzde, ortalama ve standart sapma gibi tanımlayıcı istatistikler kullanılmıştır. Çiftçiler tarım kredi kooperatiflerine üye olan ve üye olmayan olmak üzere iki gruba ayrılarak bu iki grup arasında sosyoekonomik özellikler, iletişim davranışları kooperatif hizmetleri ile ilgili düşünceleri bakımından herhangi bir farkın olup olmadığını bağımsız örnekli t-testi ve ki-kare testi ile kontrol edilmiştir. Araştırma bulgularına göre, çiftçilerin ortalama yaşı 55.0, ilkökul mezunu olan çiftçilerin oranı %66,5, köy yönetimine katılanların oranı %18.0, ortalama mülk arazi büyüklükleri 30.08 dekar, ortalama kiraya tuttıkları arazi büyüklüğü 28.68 dekar ve ortalama tarımsal deneyim 37.56 yıl olarak tespit edilmiştir. İletişim davranışları açısından Likert ölçeği ile ölçülen değişkenler olan çiftçilerin ortalama gazete okuma sıklığı 1.570, radyo dinleme sıklığı 2.375, internet kullanma sıklığı 2.465, televizyon izleme sıklığı 5.525, ilçe merkezine gitme sıklığı 3.185, şehir merkezine gitme sıklığı 1.110, ziraat mühendisi ve veteriner hekimle görüşme sıklığı

1.985, tarımsal konularda yayın yapan televizyon kanallarını izleme sıklığı 0.350 olarak bulunmuştur. Araştırmada uygulanan bağımsız örneklem t-testi ve ki-kare testi sonuçlarına göre; tarım kredi kooperatiflerine üye olan çiftçilerin sosyoekonomik özelliklerinden kiraladıkları arazi büyüklüğü, köy yönetimine katılma, girdiler için kredi kullanımı, tarımsal yatırımlar için kredi kullanımı, gelir düzeyi, bitkisel üretimlerinin toplam gelirdeki oranı ve gelir grubu; iletişim davranışlarından tarımsal konularda yayın yapan televizyon kanallarının izleme, ziraat mühendisi ve veteriner hekim ile görüşme sıklığı ve gazete okuma sıklığı bakımından daha avantajlı oldukları tespit edilmiştir. Araştırmada çiftçilerin kooperatiflere üye olmaları ve kırsal toplumda kooperatifleşmenin teşvik edilmesi önerilmektedir.

Anahtar Sözcükler: Tarım, Tarımsal Amaçlı Kooperatifçilik, Tarım Kredi Kooperatifleri

ABSTRACT

FACTORS AFFECTING FARMERS' MEMBERSHIP IN AGRICULTURAL CREDIT COOPERATIVES: CASE STUDY OF BAFRA DISTRICT OF SAMSUN PROVINCE

Ceren AYDIN
Ondokuz Mayıs University
Institute of Graduate Studies
Department of Agricultural Economics
Post Graduate 2021
Supervisor: Prof. Dr. İsmet BOZ

This thesis was initiated in order to investigate the factors affecting farmers' membership in Agricultural Credit Cooperatives in Bafra District of Samsun province. The material for the study consisted of data from face-to-face interviews with 200 farmers, determined by Cochran's sampling method used in Likert-type questions. The survey prepared for the purpose of collecting data in the study was prepared taking into account previous studies on the subject and farmers who are members of Agricultural Credit Cooperatives in the region and who are not members. Data were collected during November-December 2020 period. The methods selected in data analysis were determined according to research objectives. For this purpose, descriptive statistics such as frequencies, percentages, means, and standard deviations were used to describe farmers' socio-economic characteristics, communication behaviors, members' satisfaction about agricultural credit cooperatives, their opinions about cooperative administration and cooperative services, their expectations from the cooperative, and the opinions of farmers who were not members of cooperatives. Farmers were divided into two groups as members of agricultural credit cooperatives and non-members, and whether there was any difference between these two groups in terms of socioeconomic characteristics, communication behaviors and opinions about cooperative services was checked by independent sample t-test and chi-square test. According to the research findings, the average age of the farmers was 55.0, the ratio of the farmers who graduated from primary school was 66.5%, the ratio of those participating in the village administration was 18.0%, the average property land size was 30.08 decares, the average size of the land they rented was 28.68 decares and the average agricultural experience was 37.56 years. Communication behaviors were measured with a Likert scale and the average value was 1.570 for the frequency of reading

newspapers, 2.375 for radio listening frequency, 2,465 for internet use frequency, 5,525 for television watching frequency, 3.185 for the frequency of going to the district center, 1.110 for the frequency of going to the city center, 1.985 for meeting frequency with agricultural engineers and veterinarians, and 0.350 for the frequency of watching television channels broadcasting on agricultural issues. According to the results of the independent sample t-test and chi-square test applied in the study; farmers who were members of cooperative had more advantages than nonmembers regarding the socioeconomic characteristics of rented land size, participation in village administration, use of credit for inputs, use of credit for agricultural investments, the rate of income provided from crop production, and income level; and communication behavior variables of watching television channels broadcasting on agricultural issues, meeting with agricultural engineers and veterinarians, and reading newspapers. In the study, it is recommended that farmers become members of cooperatives and cooperatives should be encouraged in the rural society.

Key Words: Agriculture, Agricultural Cooperatives, Agricultural Credit Cooperatives,

ÖN SÖZ VE TEŞEKKÜR

Yüksek lisans eğitimim boyunca ve tez çalışmamın tüm aşamalarında bana gösterdiği ilgi ve destekten dolayı danışmanım, Tarım Ekonomisi Bölümü Başkanı, Prof. Dr. İsmet BOZ hocama, ayrıca emeği geçen Tarım Ekonomisi Bölümündeki hocalarıma ve arkadaşlarıma teşekkür ederim.

Üniversite hayatım boyunca ve yüksek lisansta her zaman desteğini esirgemeyen annem Ayşe AYDIN'a, arkadaşım Gizem TÜRK'e, kardeşim Alperen AYDIN'a, kuzenim Kübra GÜRİŞ TÜRKER'e, nişanlım Sabri ARIOĞUL'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

OCAK 2021, SAMSUN

Ceren AYDIN

İÇİNDEKİLER

ÖZET	iii
ABSTRACT.....	v
ÖN SÖZ VE TEŞEKKÜR.....	vii
ŞEKİLLER DİZİNİ	x
ÇİZELGE DİZİNİ	xi
1. GİRİŞ	1
1.1. Araştırmanın Önemi.....	2
1.2. Araştırmanın Hipotezi.....	3
1.3. Araştırmanın Amacı.....	3
1.4. Kavramsal Çerçeve	5
1.4.1.Kooperatif Kavramı	5
1.4.2. Kooperatifçilik İlkeleri.....	5
1.4.3.Dünyada ve Türkiye’de Kooperatifleşme Hareketi	7
1.4.4. Türkiye’de Tarımsal Amaçlı Örgütlenme Mevzuatı	8
1.4.5. Türkiye’de Tarımsal Amaçlı Kooperatifler	9
2. KAYNAK ÖZETLERİ	15
3. MATERYAL YÖNTEM	19
3.1. Materyal	19
3.2. Araştırma Alanı Hakkında Genel Bilgiler.....	19
3.3. Yöntem.....	21
3.3.2. Veri Toplama	22
3.3.3 Veri Analizi.....	23
4. BULGULAR VE TARTIŞMA.....	26
4.1. Çiftçilerin Sosyo- Ekonomik Özellikleri	26
4.1.1. Yaş	26
4.1.2.Eğitim.....	27
4.1.3.Arazi Varlığı	28
4.1.4. Köy Yönetimi.....	30
4.1.5 Traktör Varlığı	31
4.1.6 Sosyal Güvenlik	32
4.1.7. Kredi Kullanımı	33
4.1.8 Tarımsal Deneyim Süresi.....	35
4.1.9. Gelir Düzeyi.....	36
4.1.10. Gelir Grubu	39
4.2. Çiftçilerin İletişim Davranışları ve Yakın Uzak Çevreyle Olan İlişkiler	40
4.3. Tarım Kredi Kooperatiflerine Üye olan Çiftçilerin Yönetimsel Memnuniyeti.....	44

4.4. Tarım Kredi Kooperatiflerine Üye Olan Çiftçilerin Kooperatif Hizmetleri ile İlgili Düşünceleri	45
4.5. Tarım Kredi Kooperatiflerine Üye Olan Çiftçilerin Kooperatiften Beklentileri....	47
4.6. Tarım Kredi Kooperatiflerine Üye Olmayan Çiftçilerin Kooperatif Hizmetleri ile İlgili Düşünceleri	48
5. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	51
KAYNAKLAR	56
EK 1.....	59
ÖZGEÇMİŞ.....

ŞEKİLLER

Şekil 3. 1. Bafra İlçesinin Konumu.....	19
---	----

ÇİZELGELER

Çizelge 1. 1 Türkiye’de Faaliyet Gösteren Tarımsal Amaçlı Kooperatifler	12
Çizelge 1. 2. Türkiye’de Faaliyet Gösteren Tarımsal Amaçlı Kooperatif Bölge Birliklerine Ait Bilgiler	13
Çizelge 1. 3. Türkiye’de Faaliyet Gösteren Tarımsal Amaçlı Kooperatiflerin Merkez Birliklerine Ait Bilgiler.....	14
Çizelge 4. 1. Çiftçilerin Yaş Gruplarına Göre Dağılımı	26
Çizelge 4. 2. Çiftçilerin Eğitim Düzeyleri	27
Çizelge 4. 3. Çiftçilerin Mülk Arazi Büyüklükleri	29
Çizelge 4. 4. Çiftçilerin Kiraya Tuttuğu Arazi Büyüklükleri.....	30
Çizelge 4. 5. Çiftçilerin Köy Yönetimine Katılım Durumları	31
Çizelge 4. 6. Çiftçilerin Traktör Varlığı.....	32
Çizelge 4. 7. Çiftçilerin Sosyal Güvenceleri.....	33
Çizelge 4. 8. Çiftçilerin Girdiler İçin Kredi Kullanım Durumu.....	34
Çizelge 4. 9. Çiftçilerin Tarımsal Yatırımlar İçin Kredi Kullanım Durumu.....	35
Çizelge 4. 10. Çiftçilerin Deneyim Süreleri.....	35
Çizelge 4. 11. Çiftçilerin Gelir Düzeyleri	37
Çizelge 4. 12. Çiftçilerin Bitkisel Üretimlerinin Toplam Gelirlerindeki Oranı	38
Çizelge 4. 13. Çiftçilerin Hayvansal Üretimlerinin Toplam Gelirlerindeki Oranı.....	39
Çizelge 4. 14. Çiftçilerin Gelir Grubu.....	40
Çizelge 4. 15.Çiftçilerin İletişim Davranışları ve Yakın Uzak Çevreyle Olan İlişkileri	43
Çizelge 4. 16. Tarım Kredi Kooperatiflerine Üye Olan Çiftçilerin Yönetimsel Memnuniyetleri.....	45
Çizelge 4. 17. Tarım Kredi Kooperatiflerine Üye Olan Çiftçilerin Kooperatif Hizmetleri İle İlgili Düşünceleri	46
Çizelge 4. 18. Tarım Kredi Kooperatiflerine Üye Olan Çiftçilerin Kooperatiften Beklentileri	48
Çizelge 4. 19. Tarım Kredi Kooperatiflerine Üye Olmayan Çiftçilerin Kooperatif Hizmetleri İle İlgili Düşünceleri	50

1. GİRİŞ

Günümüzde, gelişmiş ülkelerin ulaştıkları sosyal ve ekonomik refahın temelinde yatan husus tarım alanındaki gelişmedir. Tarım; insan beslenmesi için gerekli olan gıda maddelerinin temini, milli gelire ve istihdama katkısı, sanayi sektörünün hammadde ihtiyacını karşılaması, dışarıya doğrudan veya dolaylı katkı sağlaması gibi nedenlerden dolayı gelişmiş ve gelişmekte olan tüm ülkelerin ekonomilerinde önemli bir yeri olan sektördür (Özdemir ve ark., 2014). Tarım sektöründeki gelişmeyi de olumlu yönde etkileyen en önemli faktör örgütlenmedir. Üretimden pazara kadar örgütlü bir yapıda hareket eden çiftçiler gerek kendileri ve gerekse ülkeleri için fayda sağlamışlardır. Çiftçi örgütlenmeleri sayesinde tarım-sanayi entegrasyonunu başarı ile oluşturmuşlardır. Pazarlama kanalındaki etkin faaliyetleri sayesinde pazardan daha fazla pay almaya başlamışlar ve ürettikleri ürünlerden daha fazla gelir elde etme imkânı sağlamışlardır.

Bir ülkenin sahip olduğu siyasi ve ekonomik yapısı ile gelişmişlik düzeyi örgütsel yapısıyla bizzat ilgilidir. Toplumda örgütlenmenin yaygın ve güçlü olması toplumsal gelişmişliğin bir göstergesi olarak kabul edilmektedir. Bir kişi bazen sesini duyurmada sorunlarını dile getirmekte güçlük çekebilir. Örgütlenme ile birlikte hem bireylerin sorunları çözüme ulaşmakta hem de bir baskı grubu olduğundan bireylerle ilgili uygulanacak politikalara yön vermektedir. Her ülkede ve her sektörde sosyal, ekonomik, politik ve teknolojik faktörlere bağlı olarak birçok değişik alanlarda, çok çeşitli şekillerde örgütlenmeler ile karşılaşılabilir. Çiftçi örgütlerinin tümü hedef bakımından ortak bir noktada buluşmalarına rağmen organizasyon yapıları farklılık göstermektedir (Semerci, 2015)

Üreticilerin ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla 1863 yılında Mithat Paşa'nın kurduğu Memleket Sandıkları olarak bilinen bu kavram günümüze kadar ulaşmış ve çiftçilere kredi sağlayan kurumlar halini almıştır. Tarım Kredi Kooperatifleri, üyelerinin ve genel anlamda Türk çiftçisinin her türlü ihtiyacını karşılamaya yönelik mal ve hizmetleri zamanında, güvenilir, kaliteli ve uygun koşullarda sağlamayı ve ürünlerini pazarlamayı, Türk tarımını çevreye ve doğaya saygılı, sürdürülebilir en üretken sektör haline getirmeyi amaçlayan bir kurumdur (Özdemir ve ark., 2014).

Bu çalışmada, Türkiye tarımına hizmet veren tarımsal amaçlı kooperatiflerden tarım kredi kooperatiflerinin mevcut durumları, yapısal özellikleri ortaya konulmuş

ve çiftçilerin tarım kredi kooperatiflerine üye olmalarını etkileyen faktörler belirlenmiş, çiftçilerin genel olarak kooperatiften beklentileri ortaya konulmuştur.

1.1. Araştırmanın Önemi

Gelişmiş veya gelişmekte olan ülkelerin kalınmasındaki büyük rolü tarım sektörü ve sanayi üstlenmektedir. Tarım sektöründeki gelişmeyi ise örgütlenme beraberinde getirmektedir. Bu sebeple gelişmiş ülkelerde yöneticiler, toplumun ve toplumun çeşitli kesimlerinde bulunan grupların örgütlenmesini desteklemekte ve bu grupların hedeflerini devlet politikalarının amaçları ile bütünleşmesini sağlamaya çalışmaktadırlar (Everest & Yercan, 2016). Örgütlenme ile birlikte çiftçiler yardımlaşma ve dayanışma çerçevesinde kendi sorunlarına birlik olarak çözüm bulma imkanına sahip olmaktadır. Ayrıca tarımsal kalkınmaya, sanayileşmeye, ülke ekonomisine katkıda bulunmuş oluyorlar. Çiftçiler kooperatifleşme sayesinde araçları azaltarak ürünlerinin direk çiftlikten markete gitmesini sağlıyorlar. Böylece kendi kazançlarını artırmakta ve tüketicilerin de temel ihtiyacı olan gıda ürünlerini daha uygun fiyatlardan satın almasını sağlamaktadır.

Ülkemizdeki tarımsal amaçlı kooperatifler arasında pancar ekicileri kooperatiflerinden sonra en fazla ortağı olan tarım kredi kooperatifleridir (Everest & Yercan, 2016). Tarım kredi kooperatiflerine ortak çiftçi sayısı 850.000'dir (Anonim, 2020). Çalışma tarım kredi kooperatiflerine ortak olan ve olmayan çiftçiler ile ülkemizin önemli tarım alanlarından biri olan, arazisinin %41'i tarım arazisi olan Bafra Ovasında yapılmıştır (OKA, 2018).

Bafra İlçesinde çiftçilerin tarım kredi kooperatiflerine üye olmalarını etkileyen faktörlerin değerlendirilmesine yönelik bugüne kadar bir araştırma yapılmamıştır. Bu nedenle bu çalışma her ne kadar Bafra İlçesi ile sınırlı olsa da çiftçilerin kooperatiflere üye olmalarını etkileyen faktörleri ve çiftçilerin genel olarak beklentilerini ve memnuniyetlerinin ortaya konmasına hizmet edeceği için özgün bir değer taşımaktadır. Ayrıca ortaya konulacak verilere dayalı olarak çiftçilerin tarımsal amaçlı kooperatiflerden beklentilerini ve memnuniyet durumlarını belirlemek ve problemlerin çözümüne imkân sağlayacak olması da araştırmanın önemini ve özgün değerini artırmaktadır.

1.2. Araştırmanın Hipotezi

Tarımsal üretimde çiftçilerin örgütlenme ile birlik, beraberlik, yardımlaşma ve dayanışma çerçevesinde hareket etmesi son derece önemlidir. Bunun bilincinde olan çiftçiler kooperatiflere üye olmakta böylece kooperatifleşmeye katkı sağlamaktadır. Tarım kredi kooperatiflerine üye olan çiftçiler genel olarak dışa dönük, yeniliklere açık ve iletişimleri yüksek olan kişilerden oluşmaktadır. Kooperatife üye olan çiftçiler kooperatifin hizmetlerinden yararlanabilme imkanına sahiptir. Üye olmayan çiftçiler ise bu hizmetlerden genellikle haberdardır. Bu nedenle mevcut araştırmada tarım kredi kooperatifleri 'ne üye olan ve üye olmayan çiftçiler ile anket yapılmıştır. tarım kredi kooperatiflerine üye olan çiftçilerin yeniliklere açık sosyoekonomik ve iletişim özelliklerinin daha yüksek olduğu ve çiftçilerin kooperatiflere hizmetlerinden memnuniyete göre üye oldukları varsayımı yapılmaktadır. Bu amaçla araştırmanın hipotezleri aşağıdaki gibi sıralanmıştır:

H1: Çiftçilerin tarım kredi kooperatiflerine üye olmaları sosyoekonomik özelliklerine göre değişiklik göstermektedir.

H2: Çiftçilerin tarım kredi kooperatiflerine üye olmaları iletişim davranışlarına göre değişiklik göstermektedir.

H3: Kooperatife üye olan çiftçiler kooperatif yönetiminden memnundur.

H4: Kooperatife üye olan çiftçiler kooperatifin kendilerine verilen hizmetlerden memnundur.

H5: Tarım kredi kooperatifinin bölge çiftçisinin kalkınması üzerine önemli etkileri vardır.

1.3. Araştırmanın Amacı

Tarımsal amaçlı kooperatifler Dünya'da ve ülkemizde ekonomik kalkınmanın sağlanması, tarımın gelişmesi ve çiftçilerin refahı açısından büyük bir öneme sahiptir. Genel olarak bakıldığında Türkiye'de farklı konularda çalışmakta olan tarımsal amaçlı kooperatifler vardır. Bu kooperatiflerin üye sayısının tarım işletmesi sayısından fazla olmasının nedenlerinden biri çiftçinin birden fazla kooperatife üye olmasından kaynaklanmaktadır. Türkiye'deki tarımsal amaçlı kooperatifler ve üyeleri sayısal açıdan fazla görünmesine rağmen iş açısından Avrupa Birliği'nde bulunan kooperatiflerinin maalesef gerisinde kalmışlardır (Semerci, 2015) Tarım

Kredi Kooperatifleri de ülkemizde faaliyet göstermekte olan tarımsal amaçlı kooperatifler arasında yer almaktadır. Tarım kredi kooperatifleri kuruldukları yıldan bugüne kadar Türkiye’de hem tarımsal faaliyetler hem de sanayileşme bakımından önemli görevler üstlenmiştir (Başaran, Birinci, Emiroğlu, Öz Saraç, & Uçan, 2015). Çiftçilere kredi imkânı sunmakla beraber girdi temini de yapmaktadır. Aynı zamanda çiftçiden temin ettikleri ürünleri aracılar olmadan sanayide işleyerek kooperatif market olarak tüketicilerin hizmetine sunmaktadır. Tarım kredi kooperatiflerinin, 2020 yılı itibari ile 1 merkez birliği olmakla beraber 17 bölge birliği ve 1.621 ortak kooperatifi bulunmakta ve bu kooperatiflerin üye sayısı toplam 850.000'dir. Samsun ilinde bölge birliği ve bölge birliğine bağlı 28 ortak kooperatif bulunmaktadır. Samsun ili Bafra ilçesinde ise 6 ortak kooperatif bulunmaktadır (Anonim, 2020) (Yavuz & Dilek, 2019) Genel olarak bakıldığında Bafra ilçesinin ekonomik faaliyetleri ağırlıklı olarak tarımsal üretime dayanmaktadır. Bu çalışma Samsun ili Bafra ilçesindeki çiftçilerin tarım kredi kooperatiflerine üye olmalarını etkileyen faktörleri ortaya koyması çiftçilerin kooperatiflere karşı tutum ve davranışlarının değerlendirilmesi, tarımsal kooperatifçiliğin değerlendirilmesi ve kooperatifleşme açısından önem arz etmektedir.

Bu düşünceden hareketle, araştırmanın temel amacı Samsun ili Bafra ilçesinde Tarım Kredi Kooperatiflerine üye olan ve üye olmayan çiftçilerin kooperatiflere üye olmalarını etkileyen faktörlerin ve kooperatifleşmenin önündeki engellerin değerlendirilmesidir.

Bu temel amaç doğrultusunda araştırmanın alt amaçları daha ayrıntılı olarak aşağıda verilmiştir:

- 1) Üreticilerin sosyo-ekonomik özelliklerini belirlemek,
- 2) Üreticilerin iletişim davranışları ve yakın-uzak çevre ile olan ilişkilerini belirlemek,
- 3) Tarım Kredi Kooperatiflerine üye olan çiftçilerin kooperatifin yönetimlerinden memnuniyetlerini belirlemek,
- 4) Tarım Kredi Kooperatiflerine üye olan çiftçilerin kooperatifin hizmetlerinden memnuniyetlerini belirlemek,
- 5) Tarım Kredi Kooperatiflerine üye olan çiftçilerin kooperatiften beklentilerini belirlemek,

6) Tarım Kredi Kooperatiflerine çiftçilerin kooperatif hizmetleri ile ilgili düşüncelerini belirlemek ve üye olmamaların altında yatan sebepleri ortaya koymak.

1.4. Kavramsal Çerçeve

1.4.1. Kooperatif Kavramı

Kooperatif; bir araya gelme, ortak hareket etme, kendi kendine yardım etme, ortakların menfaatini koruma, birlik, beraberlik, dayanışma gibi anlamları içerisinde barındırır. Tüzel Kişiliği haiz olmak üzere ortakların belirli ekonomik menfaatlerini ve özellikle meslek veya geçimlerine ait ihtiyaçlarını işgücü ve parasal katkılarıyla karşılıklı yardım, dayanışma ve kefalet suretiyle sağlanıp korumak amacıyla gerçek ve tüzel kişiler tarafından kurulan değişir ortaklı ve değişir sermayeli ortaklıklara kooperatif denir (Anonim, 2020). Kooperatifler aslında Türkiye'nin sosyal ve demografik yapısında geçmişten günümüze kadar gelen imece usulünün şekil bulmuş halidir. Kooperatifler insanlar için bir yardımlaşma ve dayanışma aracıdır. Kooperatifler bireylerin tek başına karşılamakta zorlandığı ihtiyaçlarını karşılamak için bir araya geldikleri bir topluluktur. Kooperatiflerin idare şekilleri tam demokratiktir. Kooperatifler demokratik davranış alışkanlığı da kazandırır.

Kooperatiflerde gönüllü katılım ve karşılıklı güven esastır. Ortaklarının karşılıklı hak ve menfaatlerini korurken, fayda ve hizmeti birlikte götürmeyi amaçlar. Aracıları ortadan kaldırarak, ortaklarına ihtiyaçlarını ve üretim girdilerini temin ederek, üretilen mal ve hizmetlerin değerlendirilmesi ve pazarlanmasını sağlayarak hem üreticileri ve hem de tüketicileri koruyarak makul bir fiyatın oluşmasına yardım eder. Kooperatifler ortaklarının ve uzun vadede toplumun iktisadi ve sosyal yönden eğitimini, kişiler arasındaki güven ve dayanışmayı güçlendirir, toplumdaki anlaşmazlıkları giderir. Uluslararası iş birliği düşüncesini geliştirir (Anonim, 2020). Kooperatifler aynı zamanda devletin yükünü azaltır. Bireyler kendi beklentilerini ve ihtiyaçlarını karşılayabilirlerse devletin yükünün hafifletmesine yardımcı olurlar.

1.4.2. Kooperatifçilik İlkeleri

Uluslararası kooperatifler birliği (ICA), tarafından belirlenen kooperatifçilik ilkeleri aşağıdaki gibidir.

Gönüllü ve Herkese Açık Üyelik: Kooperatifler; din, dil, ırk, cinsiyet, sosyal ve siyasal ayrımcılık olmaksızın, hizmetlerinden yararlanabilecek ve üyeliğin sorumluluklarını kabul etmeye razı olan herkese açık gönüllü kuruluşlardır.

Üyeler tarafından gerçekleştirilen demokratik denetim: Kooperatifler; piyasa oluşturma ve karar alma süreçlerine katılan kendi üyelerince denetlenen demokratik kuruluşlardır. Seçilmiş temsilci olarak hizmet eden erkekler ve kadınlar kooperatif üyelerine karşı sorumludur. Birim kooperatif kuruluşlarında üyeler eşit oy hakkına sahiptir. Her üye bir oy hakkına sahiptir. Diğer düzeydeki kooperatif kuruluşlarında ise oy hakkı demokratik bir yaklaşımla düzenlenmektedir.

Üyelerin ekonomik katılımı: Üyeler, kooperatiflerinin sermayesine adil bir şekilde katkıda bulunur ve bunu demokratik olarak yönetirler. Bu sermayenin bir kısmı genellikle kooperatifin ortak mülkiyetidir. Çoğunlukla üyeler, üyeliğin bir koşulu olarak taahhüt edildiği üzere (var ise) sermaye üzerinden kısıtlı miktarda gelir elde ederler. Üyeler gelir fazlasını, muhtemelen "en azından bir kısmı taksim olunamaz kaynaklar" oluşturma yoluyla kooperatiflerini geliştirme, kooperatifle yapmış oldukları işlemlerle orantılı olarak üyelerine kar sağlama ve üyelere onaylanan diğer faaliyetlere destek olma gibi amaçların biri ya da tamamı için ayırırlar.

Özerklik ve bağımsızlık: Kooperatifler özerk, kendi kendine yeten ve üyelerince yönetilen kuruluşlardır. Kooperatifler, hükümetler dâhil olmak üzere diğer kuruluşlarla bir anlaşmaya girmeleri ya da dış kaynaklar yoluyla sermayelerini artırmaları durumunda, bunu kooperatiflerin özerkliğini sürdürecektir ve üyelerinin demokratik yönetimini koruyacak şekilde gerçekleştirirler.

Eğitim, öğrenim ve bilgilendirme: Kooperatifler, üyelerine, seçilen temsilcilerine, yöneticilerine ve çalışanlarına kooperatiflerinin gelişmesine etkin bir şekilde katkıda bulunabilmeleri için eğitim ve öğrenim imkânı sağlar. Kooperatifler genel kamuoyunu (özellikle de gençleri ve kamuoyunu oluşturanları) iş birliğinin şekli ve yararları konusunda bilgilendirirler.

Kooperatifler arasında iş birliği: Kooperatifler, yerel, ulusal, bölgesel ve uluslararası oluşumlarla birlikte çalışarak üyelerine daha etkin bir şekilde hizmet eder ve kooperatifçilik hareketini güçlendirir.

Topluma karşı sorumlu olma: Kooperatifler, üyelerince onaylanan politikalar aracılığıyla toplumlarının sürdürülebilir kalkınması için çalışırlar (Anonim, 2020).

1.4.3.Dünyada ve Türkiye’de Kooperatifleşme Hareketi

Dünya’da ilk kooperatifçilik hareketi İngiltere’de Rochdale denemesiyle tüketim kooperatifçiliği olarak görülmüştür. Üretim ve kredi kooperatifçiliği ise daha sonra Fransa ve Almanya’da görülmeye başlanmıştır. Kooperatifleşme hareketi bu ülkelerden diğer Avrupa ülkelerine ve oradan da dünyaya yayılmıştır (Can & Sakarya, 2012). Türk tarımında ilk kooperatifleşme hareketinin geçmişi Avrupa’daki benzerleriyle aynı dönemlere, Mithat Paşa’nın 1863 yılında kurduğu Memleket Sandıklarına dayanmaktadır (Mülayim, 2013). Cumhuriyet döneminde ise Atatürk’ün destekleriyle önemli gelişme kaydeden kooperatifçilik hareketi birçok eksik ve soruna rağmen günümüze kadar önemli faaliyetler meydana getirmiştir (Mülayim, 2000). Gazi Mustafa Kemal Atatürk’ün, bugünkü kooperatifçiliğin önderliğini yaptığı, 1925 yılında Ankara’da bir tüketim kooperatifinin, 1936’da ise İçel’in Tekir köyünde, bir tarım kredi kooperatifinin kurucusu ve 1 numaralı ortağı olduğu bilinmektedir. Atatürk döneminden sonra 1163 sayılı Kanunun çıktığı 1969 yılı ve onu izleyen 1970’li yıllar hariç, Türkiye’de kooperatifçiliğe olması gerektiği gibi önem verilmemiştir (Semerci, 2015).

Avrupa Birliği’nde COPA (Tarımsal Mesleki Organizasyonlar Komitesi - Committee of Professional Agricultural Organisations) ve COGECA (Avrupa Birliği Tarım Kooperatifleri Genel Komitesi-General Committee for Agricultural Cooperation in the European Community) gibi örgütlerle ILO (Uluslararası Çalışma Örgütü-International Labor Organisation)’nün çıkardığı tavsiye kararı ile kooperatifçilik her zaman desteklenmiştir. ILO’ya üye devletlerce kabul edilen Kooperatifçiliğin Teşviki Hakkındaki 193 Sayılı Tavsiye Kararı evrensel bir konumdur (Semerci, 2015).

Günümüzde yaşam şartlarının refahı ve dengeli gelir dağılımı açısından dünyanın en gelişmiş ülkeleri arasında kabul edilen Avrupa Birliği ülkeleri ve özellikle İskandinav ülkelerinde, kooperatifçiliğin bi çok alanda gelişmiş olduğu ve toplumun yaşam şeklini aldığı görülmektedir. Bu ülkelerin ekonomik kalkınmasında kooperatiflerin rolü son derece önemlidir. Birçok farklı sektörlerde de yer edinen kooperatifçiliğin tarım sektöründeki önemi ve yeri ise son derecede büyüktür. Çiftçi örgütlerinden biri olan kooperatifler günümüzde gelişmiş ülkelerde özellikle tarımsal ürünleri pazarlanmasında önemli rol oynamaktadırlar. Avrupa Birliği’nde kooperatifler tarım girdileri piyasalarında %50’nin üzerinde, tarım ve gıda

ürünlerinin pazarlanması, toplanması ve işlenmesinde %60'ın üzerinde pazar payına sahiptirler (Özcan, 2002). Örneğin Finlandiya'da et üretiminin %74'ü, süt üretiminin de %96'sı kooperatifler tarafından değerlendirilirken, Polonya'da üretilen sütün %75'i kooperatifler kanalıyla tüketicilere ulaştırılmaktadır. Tarım ürünlerinin işlenmesinde kooperatiflerin payı Türkiye'de %1 ile %10 arasında, AB ülkelerinde ise %30 ile %100 arasında değişim göstermektedir. Bununla birlikte Türkiye'de tarım ürünleri piyasaları aracılardan egemenliğindedir. Hayvansal ürünlerde üreticiden tüketiciye kadar ürün 6-7 kez, bitkisel ürünlerde 4-5 kez el değiştirmektedir. Ülkemizde bu durum hem çiftçilerin gelirini azaltmakta hem de tüketiciyi ekonomik yönden olumsuz etkilemektedir. Gelişmiş ülkelerde ise bu sayı 2-3'ü geçmemekte, araçlar ise genellikle çiftçi örgütleridir (Semerci, 2015).

1.4.4. Türkiye'de Tarımsal Amaçlı Örgütlenme Mevzuatı

Devletlerde en önemli hukuki düzenleme anayasadır. T.C. Anayasanın 171'inci maddesi "Devlet, milli ekonominin yararlarını dikkate alarak, öncelikle üretimin artırılmasını tüketicinin korunmasını amaçlayan kooperatifçiliğin gelişmesini sağlayacak tedbirleri alır. " ifadesiyle, kooperatifçiliği koruması altına almış ve geliştirilmesi konusunda devlete görev vermiştir. Fakat Türkiye'de tarımsal örgütlenme mevzuatı karışık ve dağınık bir yapıdadır. Ekonomik amaçlı tarımsal örgütler içerisinde yer alan kooperatifler ve birliklerin hukuki statüleri ve yasal dayanakları birbirlerinden farklıdır ve kooperatifler ve birliklerin kendi içlerinde de mevzuat birliği bulunmamaktadır (Semerci, 2015).

Örneğin; tarım satış ve tarım kredi kooperatifleri gibi tek amaçlı ve daha ziyade devletin güdümünde bulunan örgütler özel yasalara tabidir. Yönetim ve denetimlerinde bağımsız olan tarımsal kalkınma kooperatifleri, sulama kooperatifleri vb. gibi örgütler ise 10.05.1969 tarih ve 13195 Sayılı Resmî Gazetede yayınlanan 1163 Sayılı Kooperatifler Kanunu'na tabidir. Benzeri bir durum da birlik adı altında faaliyet gösteren ekonomik amaçlı tarımsal faaliyet gösteren örgütlerde de görülmektedir. Örneğin; ıslah amaçlı hayvan yetiştirici birliklerinin temel yasal dayanağı 5996 Sayılı Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanunu, Sulama Birliklerinin yasal dayanağı, 6172 Sayılı Sulama Birlikleri Kanunu, Köylere Hizmet Götürme Birliklerinin yasal dayanağı ise, 5355 Sayılı Mahalli İdare Birlikleri Kanunu'dur. Bununla beraber tarımsal üretici birliklerine yönelik temel düzenleme ise 5200 Sayılı Tarımsal Üretici Birlikleri Kanunu'dur (Tan & Karaönder, 2013).

Türk kooperatifçilik mevzuatı üzerine yapılan araştırmalara göre kooperatifçilik mevzuatı tekrar yapılandırılması gerekmektedir. Türkiye’de kooperatiflerden sorumlu ayrı bir bakanlık ve tek bir yasal dayanağın olması gerekmektedir (Everest B. , 2018)

1.4.5. Türkiye’de Tarımsal Amaçlı Kooperatifler

Birçok farklı sektörlerde de yer edinen kooperatifçiliğın tarım sektöründeki önemi ve yeri ise son derecede büyüktür. Tarımsal amaçlı kooperatifler, ortaklarının karşılıklı yardımlaşma, dayanışma ve kefalet suretiyle tarımsal üretim faaliyetleri ile mesleki faaliyetlerinde ihtiyaçlarını karşılamak, ürünlerini daha iyi bir şekilde değerlendirmek ve ekonomik menfaatlerini korumak için kurulmuşlardır. Bu amacı gerçekleştirebilmek için ortaklarının üretim girdilerini temin etmek, ürünlerini alıp daha iyi koşullarda değerlendirebilmek, işleyip mamul haline getirerek piyasaya sürmek ve ortaklarının finansman ihtiyaçlarını ayni veya nakdi kredi yoluyla karşılamak faaliyetlerinde bulunmaktadır (Başaran & Irmak, 2018). Ayrıca tarımsal amaçlı kooperatiflerin sanayileşmeye katkısı da son derece önemlidir. Tarımsal amaçlı kooperatifler, böylece ortaklarına, tüketicilere ve ülke ekonomisine yarar sağlamaktadırlar.

Ülkemizde tarımsal amaçlı kooperatifleri altı başlık altında toplanmak mümkündür. Bunlar;

1.4.5.1. Tarım Satış Kooperatifleri

Tarım satış kooperatifleri, Türk Kooperatifçiliğında geçmişı en eski olan, örgütlenme seviyesi yüksek ve faaliyetleri bakımından uygulamada etkin olan kooperatifler arasında ilk sıralardadır. Tarım satış kooperatiflerinin geçmişı Osmanlı dönemine kadar uzanmaktadır. Bugünkü tarım satış kooperatiflerinin temelini 1914 yılında kurulan Kooperatif Aydın İncir Müstahsilleri Ortaklığı ilk tarım satış kooperatifi olarak oluşturmuştur (TCTB, 2015).

Tarım sektöründeki önemli sorunlardan biri de aracılarn kar marjlarıdır. Tarım ürünleri pazarlama kanallarında birçok aracının elinden geçerek tüketicilere ulaşmaktadır. Bu nedenle de aracılarn kâr marjlarından dolayı tüketicilerin ürünlere ödediğı fiyatlar çok yükselmektedir (İnan, 2008). Ayrıca, tüketicinin ödediğı fiyattan çiftçilerin eline geçen kısım genellikle düşük olmaktadır. Ülkemizde tarım sektöründe küçük aile işletmeleri ve orta büyüklükte işletmeler yaygın olarak

görülmektedir. Tarımda küçük ve orta büyüklükteki işletmeler pahalı ve aynı zamanda çok da kârlı olan pazarlama hizmetlerini yerine getirecek mali kaynak ve olanaklardan büyük işletmelere göre daha yoksundurlar.

Tarım satış kooperatiflerinin hedefi üyelerinin ürünlerini en iyi şekilde değerlendirerek, aracı fiyatının mümkün olduğu kadar fazla bölümünü çiftçiye ulaştırmak ve ürün piyasalarını düzenleyerek, üretici ve tüketici fiyatlarını istikrara ulaştırmaktır. Böylece de hem çiftçinin hem de tüketicilerin zarar görmesini engellemeyi amaçlamaktadır. Tarım satış kooperatifleri, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı'na bağlı olarak faaliyet göstermektedirler (Semerci, 2015).

1.4.5.2. Pancar Ekicileri Kooperatifleri

Türk tarımında gerçek anlamda ilk kooperatifleşme hareketi, pancar tarımı sayesinde gerçekleşmiş ve gelişme göstermiştir. Böylelikle çiftçi örgütlerinin temelleri atılmıştır (Semerci, 2015). İlk pancar ekicileri kooperatifi 1951 yılında şeker fabrikasına ortak olmak için Adapazarı'nda kurulmuştur. 1163 Sayılı Kooperatifler Kanunu'nun da yürürlüğe girmesiyle birlikte ülke genelindeki tüm pancar ekicileri kooperatifleri bir araya gelerek üst örgütlenmelerini 1972 yılında S.S. Pancar Ekicileri Kooperatifleri Birliği adı altında gerçekleştirmişlerdir (TCTB, 2015)

Başlangıçta çiftçinin ürününü çiftçinin ortağı olduğu fabrikalarda işlenmesi için kurulan pancar ekicileri kooperatifleri, günümüzde ortaklarının tarımsal faaliyetlerine destek olmak, her türlü tarımsal girdi temin etmek, başta şekerpancarı olmak üzere ortaklarının ürünlerini doğrudan ve dolaylı olarak pazarlamasına aracılık etmek gibi faaliyetlerde bulunan çok amaçlı kooperatifler haline gelmişlerdir. Pancar Ekicileri Kooperatifleri Birliği (PANKOBİRLİK), tarım sektörü içerisinde daha çok rol alma amacı ile pancar dışındaki ürünlerin değerlendirilmesini sağlayacak tesis, kurum veya kuruluşlar kurmuş ve bazı ticari kuruluşlara iştirak etmiş veya mevcut kurulu işletmelere ortak olmuştur (TCTB, 2015).

Türkiye kooperatifçiliğinde uluslararası kuruluşlarla en fazla ilişki kuran kooperatifler arasında Pankobirlik de yer almaktadır. Uluslararası Kooperatifler Birliği (ICA) üyesi olan Pankobirlik; Uluslararası Raiffeisen Kooperatifler Birliği (IRU), Uluslararası Avrupa Pancar Üreticileri Konfederasyonu (CIBE), Dünya Pancar ve Kamış Üreticileri Birliği (WABCG)'nin de üyesidir.

Pankobirlik' de şeker pancarı üreticileri ile kooperatifler arasında sözleşmeli tarım ilişkisi bulunmaktadır. Kooperatif üyeleri üretimin her adımında kooperatiflerden teknik yardım alır ve girdi temin eder, kooperatifler ise ortaklarına ürün pazarlama güvencesi verir ve bir kampanya programı çerçevesinde ortaklarının ürünlerini satın almaktadır (TCTB, 2015).

1.4.5.3. Tarımsal Kalkınma Kooperatifleri

Kırsal alanlarda ekonomik faaliyetlerin büyük bir bölümünü tarım oluşturmaktadır. Tarımsal yapının özelliği ve üreticilerin örgütlenmesi kırsal alanların kalkınması ve gelişiminde belirleyici faktördür. Kırsal alanda yaşayan insanlar genel olarak düşük gelir grubuna sahip ve devamlı bir gelire sahip olamamaktadırlar. Bu nedenle kırsal alanlarda yoksulluk daha fazla görülmektedir.

Küçük aile işletmecilik yapısıyla ürettiği ekonomik değerın büyüklüğü ve istihdama katkısı yüksek olan tarım sektörü, Türkiye gibi gelişmekte olan ülkeler için önemini sürdürmektedir. Küçük ölçekli işletmeciliğin sürdürülebilir olması ve kırsal kalkınmanın gerçekleştirilebilmesi için köylerde üreticilerin örgütlenmesi büyük önem arz etmektedir (TCTB, 2015).

Çok amaçlı kooperatiflere en güzel örneklerden biri de 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu'na göre kurulan köy kalkınma kooperatifleridir. Tarımsal kalkınma kooperatifleri hem ülke ekonomisi hem de ülkenin kalkınması ve tarım sektörü için önemli bir yere sahiptirler. Tarımsal kalkınma kooperatifleri, köy kalkınma kooperatiflerinden başka "Orman Köyleri Kalkındırma", "Hayvan Üreticileri Tedarik ve Pazarlama" ile "Çay İstihsal ve Satış" kooperatiflerini de içine almaktadır. Köy kalkınma kooperatiflerinin amacı tarım işletmelerini verimli hale getirmek, pazarlamayı düzenlemek, girdi, kredi vb. ihtiyaçları karşılamak, kırsal sanayinin kurulmasını gerçekleştirmektir (İnan, 2008).

1.4.5.4 Sulama Kooperatifleri

Tarım sektörünün olmasa olmazı sulamadır. Tarımsal amaçlı kooperatiflerden olan sulama kooperatiflerinin temel amacı; devlet tarafından inşa edilmiş veya edilecek olan sulama tesislerinden alınacak veya tarım alanlarından çıkarılacak suyun tarımda kullanılabilmesi ile ilgili arazi tesviyesi, tarla başı kanalları, tarla içi sulama ve drenaj kanalları gibi sulama tesislerini kurmak veya kurulmuş olan tesisleri işletmek, işlettirmek, bakım ve onarımlarını yaptırmaktır (Semerci, 2015).

1.4.5.5. Su Ürünleri Kooperatifleri

Su ürünleri kooperatiflerinin temel hedefi; üyeleri olan balıkçıların ürünlerini değerlendirmek ve onlara üretim girdilerini daha düşük maliyet ile sağlamaktır. Kooperatifler, üyelerine su ürünleri üretimi, avcılığı, işleme, depolama, taşıma, satış, ihracat gibi konularda hizmetler sunmak ve işletmeler kurmak ve bunları ortakları adına çalıştırmaktır (İnan, 2008). Türkiye’de tarımsal kooperatiflerle ilgili önemli ölçüde gelişme olduğu halde, su ürünleri kooperatifleri konusunda çok az gelişme kat edilmiştir. Bu konuda, akademik ve teknik literatürde çok sınırlı kalmış ve ilgililere sınırlı bilgi sağlamaktan öteye maalesef geçememiştir (Ünal & Yercan, 2006).

1.4.5.6. Tarım Kredi Kooperatifleri

Çiftçilerin önemli problemlerinden birisi mali yetersizliktir. Tarım kredi kooperatifleri de ortaklarına elverişli koşullarda kredi sağlamak amacıyla kurulan kooperatiflerdir. Genellikle küçük ve orta çiftçilerin üye olduğu kooperatifler üyelerinin tek başlarına alamadıkları krediyi onlara maliyetine ve düşük faizle temin etmeye çalışmaktadırlar. Tarım kredi kooperatifleri üyeleri ile tasarruf sahipleri veya kredi kuruluşları arasında aracılık yaparak, ortaklarına ucuz kredi sağlamaya çalışan kuruluşlardır (İnan, 2008).

Tarım kredi kooperatifleri üyelerine düşük maliyetle girdi temini de sağlamaktadır. Aynı zamanda çiftçiden temin ettikleri ürünleri işleyerek aracılar olmadan kooperatif marketleriyle tüketiciye ulaştırmaktadır.

Çizelge 1. 1. Türkiye’de Faaliyet Gösteren Tarımsal Amaçlı Kooperatifler

Tabii Olduğu Kanun	Kooperatif Türü	Kooperatif Sayısı	Ortak Sayısı
1163 Sayılı Kanun	Tarımsa Kalk. Koop.	6.786	737.346
1163 Sayılı Kanun	Sulama Koop.	2.472	319.153
1163 Sayılı Kanun	Su Ürünleri Koop.	566	30.604
1163 Sayılı Kanun	Pancar ekicileri Koop.	31	1.397.191
4572 Sayılı Kanun	Tarım Satış Koop.	338	332.925
1581 Sayılı Kanun	Tarım Kredi Koop.	1.625	809.725
Toplam		11.818	3.626.944

Kaynak: Tarım ve Orman Bakanlığı (2020)

Tarım ve Orman Bakanlığı ve Ticaret Bakanlığı bünyesinde faaliyetlerini sürdüren kooperatiflerin listesi Çizelge 1.1’de verilmiştir. Bakanlıklar bünyesinde faaliyetlerini sürdüren bu kooperatiflerde sadece tarım kredi kooperatifleri 1581 Sayılı Kanun’a, tarım satış kooperatifleri 4572 sayılı kanuna tabi iken, diğer kooperatifler ise 1163 Sayılı Kanun kapsamında çalışmalarını sürdürmektedirler. Çizelge 1’de yer alan ülkemizdeki toplam kooperatif sayısı 11.818’dir. Bu kooperatiflerdeki ortak sayısı ise yaklaşık olarak 3,7 milyondur. Kooperatif çeşitleri içinde en fazla kooperatife sahip tarımsal kalkınma kooperatifleridir.

Tarımsal kalkınma kooperatiflerini 2.472 ile sulama kooperatifleri takip etmektedir. Pancar ekicileri kooperatifi ise en az kooperatife sahip ancak en fazla ortağa sahip kooperatiflerdir. Ortak sayısı bakımından pancar ekicileri kooperatiflerini tarım kredi kooperatifleri takip etmektedir. Tarım ve Orman Bakanlığı ve Ticaret Bakanlığı denetiminde çalışmalarını sürdürmekte olan tarımsal amaçlı kooperatif birliklerinin sayısı, kooperatif sayıları ve ortaklık durumları aşağıda Çizelge 1.2’de verilmiştir.

Çizelge 1. 2. Türkiye’de Faaliyet Gösteren Tarımsal Amaçlı Kooperatif Bölge Birliklerine Ait Bilgiler

Kooperatif Bölge Birliğinin Türü	Sayısı	Ortak Koop. Sayısı	Ortak Sayısı
Sulama Koop.	13	673	93.228
Su Ürünleri Koop.	17	232	14.304
Pancar Ekicileri Koop.	1	31	1.397.191
Tarım Satış Koop.	13	281	30.346
Tarım Kredi Koop.	17	1.625	809.725
Toplam	61	2.842	2.622.794

Kaynak: Tarım ve Orman Bakanlığı (2020)

Türkiye’de ki kooperatiflerin bölge birlik sayısı 61 iken birliklerin ortak kooperatif sayısı ise 2.842’dir. Bu birliklerin toplam ortak sayısı ise 2.622.794’tür. En fazla kooperatif bölge birliği sayısı Tarım Kooperatifleri ve Su Ürünleri

Kooperatiflerindedir. Bu birliklerin içerisinde en fazla ortak sayısına sahip olan birlik pancar ekicileridir.

Çizelge 1. 3. Türkiye’de Faaliyet Gösteren Tarımsal Amaçlı Kooperatiflerin Merkez Birliklerine Ait Bilgiler

Kooperatif Merkez Birliğin Adı	Merkez Birlik Sayısı	Ortak Birlik Sayısı	Ortak Kooperatif Sayısı	Ortak Sayısı
Sulama Koop.	1	13	617	88.930
Su Ürünleri	1	14	199	11.403
Pancar Ekicileri	0	0	0	0
Tarım Kredi	1	17	1.625	809.725
Tarım Satış	7	0	0	0
Toplam	10	44	2.441	910.058

Kaynak: Tarım ve Orman Bakanlığı (2020)

Tarımsal amaçlı kooperatiflerin merkez birliklerinin, kooperatif birlikleri, kooperatif sayıları ve ortaklık durumunu gösteren bilgiler Çizelge 1.3’te yer almaktadır. Tarımsal amaçlı kooperatiflerin toplam merkez birlik sayısı 10’dur. Bu kooperatiflere bağlı ortak birlik sayısı 44, ortak kooperatif sayısı 2.441 ve bu kooperatiflere ortak olan çiftçi sayısı ise yaklaşık olarak 1 milyondur. Tarımsal amaçlı kooperatiflerle birlikte tarımsal üretici birlikleri çiftçilere hizmet vermekte olan kurumlar arasında ön planda yer almaktadır. Fakat tarımsal amaçlı kooperatifler ile tarımsal üretici birlikleri arasında; aynı ürün veya ürün grubu içinde ilçe düzeyinde örgütlenme, kurucu ortak sayısı, çalışma konusu ve ürün grupları noktalarında farklılıklar göstermektedir. Aynı konular üzerinde farklı kurum ve kuruluşların faaliyet göstermeleri üreticilerin birlikte örgütlenmelerini de zorlaştırabilmektedir. Üreticilerin gerçek sorunlarını çözemeyen tarımsal örgütler ise zaman içerisinde ortadan kalkmaktadır. Bu sebeple çiftçilerin hangi tip organizasyonlara üye ya da ortak olmaları gerektiğine karar verme noktasında üreticilere sağlanabilecek imkânlar (ürünlerin uygun fiyatla pazarlanması, düşük faizli kredi temini ve uygun fiyatla girdi temini, vb.) önemli rol oynamaktadır. Bu açıdan çiftçilerin karar vermelerinde kendilerine en fazla çıkar sağlayacak tarımsal örgütleri göz önünde bulundurmaları menfaatlerine olacaktır (Semerci, 2015).

2. KAYNAK ÖZETLERİ

Çiftçilerin kendilerini daha iyi bir şekilde ifade edebilmesi, sorunlarına kolay bir şekilde çözüm getirebilmesi için birlik, beraberlik, yardımlaşma ve dayanışma çerçevesinde hareket etmeleri gerekmektedir. Bu nedenle örgütlenme büyük önem arz etmektedir. Ülkemizin tarım sektöründe istenilen yere gelinebilmesi için birçok gelişmiş ülkedeki gibi kooperatifleşmeye çiftçiler teşvik edilmeli, bu konu hakkında bilinçlendirilmeli ve çalışmalar yapılması gerekmektedir. Bu amaca yönelik olarak bugüne kadar birçok araştırma yapılmıştır. Yapılan araştırmalardan tez konusu ile ilgili olanları aşağıda verilmiştir.

Sayın & Sayın, (2004), Türkiye’de tarımsal örgütlenme modelinin Avrupa Birliği’ne uyum hazırlıkları ve tarımsal üretici birlikleri kanunu çerçevesinde tarımsal örgütlenmenin değişim geçirmek üzere olduğu tarımın tüm sorunları ile mücadele eden bir örgüt yapısından ürün bazında üretici örgütlenmesine doğru yöneldiğini, yapılanmaya yasal dayanak oluşturmak amacıyla da " Üretici Birlikleri Yasası" çıkarıldığı ve ortaya koymuştur.

Yercan, (2007), Avrupa Birliği’nde tarım sektörünün genel örgütlenme modeli gösterilmeye çalışılmış ve bazı ülkelerdeki örgütlenme yapısı detaylı olarak incelenen bu çalışmada Türkiye'deki örgütlenme deseni verilerek, tarım üreticisinin örgütlenmesinde yaşanan sorunlar ortaya konulmuş, Avrupa Birliği üyeliği sürecinde bu konuda alınması gereken önlemler belirlenmiştir.

Terin & Çelik Ateş, (2010), Van’da tarımsal üretimde bulunan üreticilerin örgütlenme düzeyini, örgütlenmeye bakışlarını ve tarımsal örgütlerden beklentilerini belirlemek amacı ile yapılan bir araştırmada üreticilerin %74,6’sı, Ziraat Odasına, %27,1’i Tarımsal Kalkınma Kooperatifine, %5,1’i Tarım Kredi Kooperatifine ve %11,0’i Pancar Ekicileri Kooperatifine üye olduğu belirlenmiştir. Üreticilerin eğitim düzeyi ile tarımsal örgüte üye olmaları arasında önemli bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Tarımsal Kalkınma Kooperatiflerine üye olan üreticilerin %46,9’unun beklentileri gerçekleşmiş olduğu Ziraat Odasına üye üreticilerin ise %75,8’inin beklentilerinin gerçekleşmediği tespit edilmiştir.

Can & Sakarya, (2012), Dünya ve Türkiye’de tarım ve hayvancılık kooperatiflerinin tarihsel gelişimi, iktisadi önemi ve mevcut durumu ortaya koymak amacıyla yapılan çalışmada Türkiye’de kooperatifleşmenin başarılı olabilmesi için

evrensel kooperatifçilik ilkelerinin tam anlamıyla uygulanması, üyelerde örgütlenme bilincini geliştirecek eğitim çalışmalarının artırılması, yasal mevzuatın Avrupa Birliği'ne uyumlu olması ve model olarak ihtisas kooperatiflerinin öne çıkarılması gibi çalışmaların yapılması gerektiği belirtilmiştir.

Everest & Yercan, (2012), Çanakkale ilinde Tarım Kredi Kooperatifleri örnek alınarak kooperatiflerin yoksullukla mücadelede önemini ortaya koymak amacıyla hazırlanan çalışmada Tarım Kredi Kooperatiflerinin faaliyetleri makro düzeyde araştırılmış, ortaklara sağlanan girdiler, faiz oranları, ürün değerlendirme faaliyetleri incelenmiştir. Tarım Kredi Kooperatiflerinin gerekli örgütlenme düzeyine ulaştığı ancak mevcut ortak sayısı ve birim kooperatif sayısına nazaran istihdam edilen uzman sayısının yetersiz olduğu tespit edilmiştir. İstihdam edilen uzman kişilerin sayısının artması beraberinde daha sık işletme ziyareti, daha sık eğitim ve kurs çalışmasını getireceği böylece daha çok eğitim ile daha kaliteli üretim gerçekleşecek ve kaliteli üretimin oluşturacağı gelir artışıyla yoksulluğun azalacağı belirlenmiştir.

Tan & Karaönder, (2013), Tarımsal örgütlerin mevzuattan kaynaklanan sorunları ve tarımsal örgütlenme politikalarının irdelenmesi amacıyla yapılan çalışmada mevzuattan kaynaklananlar incelendiğinde, özellikle kooperatiflerden sorumlu birden çok bakanlığın olması ile kooperatiflerde yetki karmaşası meydana geldiği belirtilmiştir. Bu nedenle de kooperatif ana sözleşmelerinde, uygulamada ve denetimlerde farklılık olduğu tespit edilmiştir. Kooperatiflerden sorumlu tek bir bakanlığın faaliyet göstermesi bu karışıklığa çözüm olabileceği belirlenmiştir. Kooperatifler ile ilgili uygulanan devlet politikalarında ise kooperatifleri mali ve idari yönden güçlendirilecek desteklemelerin ve politikaların uygulanmasının teşvik edilmesi gerektiği belirtilmiştir.

Özdemir, vd (2014), Afyon ili Dinar ilçesinde tarım kredi kooperatiflerinin işleyişini, üreticilerin demografik özelliklerini, üretici memnuniyeti, kredilendirme sürecinde karşılaşılan sorunları ve çözüm önerilerini ortaya koymak amacıyla yapmış oldukları araştırma sonucunda; kooperatif ve ortak ilişkilerinde yaşanan en önemli sorunlar 5'lilikert ölçek değerlendirmesine göre, yüksek fiyat beklentisi (4.70), sermaye kesintisinin ürün bedeline bağlanması (4.66) ve ödemelerin peşin yapılmaması (4.28) olarak tespit edilmiştir. Kooperatiflerin faaliyetlerinin arttırılabilmesi için, öncelikle gelişmiş ülkelerde uygulanan politikalar incelenmeli ve ülke koşullarına uygulanabilecek şekilde düzenlenmesi gerektiği, üreticilerin Tarım

Kredi Kooperatiflerinden yararlanma düzeylerinin arttırılması için tarımsal yayım çalışmalarına önem verilmesi gerektiği belirlenmiştir.

Başaran vd (2015), Yeniden yapılanma döneminde tarımsal kooperatifçilik üzerine yapılan araştırmada; yeniden yapılanma dönemlerinde kooperatifler için başlangıçta zorluklar yaşandığı, sayısal büyüklük ve faaliyetlerinde küçülmeler olduğu ancak faaliyetlerini sürdürebilmelerine imkân sağlayan gelişmeler görüldüğü belirlenmiştir.

Everest & Yercan (2016) Çiftçilerin kooperatifçilik bilincinin ortaya konulması amacıyla yapılan çalışmada bulgulara göre eğitim seviyesi, tarımsal eğitimlere katılma ve kooperatif yönetiminde görev alma kooperatif ilkelerini bilmeyi düşünme üzerinde etkili faktörler olduğu tespit edilmiştir. Çiftçilerin kooperatife üye olmalarındaki ilk hedeflerinin girdi temin etmek olduğu ve çiftçilerin en iyi bildiği kooperatif ilkesi “Kooperatifler arası iş birliği”, en az iyi bildikleri ilke ise “Özerklik ve bağımsızlık” ilkesi olduğu belirlenmiştir.

(Başaran & Irmak, 2018), Edirne’de tarımsal amaçlı kooperatiflerin ortaklık yapısı ve kooperatif faaliyetlerinin belirlenmesi amacıyla yapılan bir araştırmada kooperatif ortaklarının; %50,12’sinin 51 ve üzeri yaşta olduğu, %73,65’inin birden fazla kooperatife ortak olduğu ve %51,57’sinin ilkokul mezunu olduğu tespit edilmiştir. Edirne’de tarımsal amaçlı kooperatif ortakları, kooperatiflerin girdi satış ve ürün alış faaliyetlerini etkin olduğu belirlenmiştir. Çiftçilerin kooperatiften satın alınan girdi fiyatlarını yüksek bulduklarını, ürün satış fiyatlarının da yeterince yüksek olmadığını belirtmişlerdir. Kooperatif ortaklarının, kooperatif yönetim süreçlerine katılımı yüksek bulunmamıştır.

Engin, (2018), Tekirdağ ilinde Tarım Kredi Kooperatiflerinin çok amaçlılık politikalarının, kooperatif ortakları açısından değerlendirilmesi amacıyla yapılan araştırmada; Tarım Kredi Kooperatiflerinin, nakdi ve ayni kredi vermenin yanı sıra, çok yönlü kooperatif şekline doğru ilerleyen ve bu gücünü 1581 sayılı kanundan alan eğilim, ortakları tarafından kabul görmüş ve son yıllarda tam anlamıyla gerçekleştiği belirlenmiştir. Ayrıca tam demokratik yapıya sahip olabilmesi için kurulacak olan Kooperatifler Bankası içinde etkin yerini alması ve iyi bir alternatif olma özelliğini daha avantajlı olarak sunmaya gayret etmesi gerektiği belirtilmiştir.

Everest B. (2018), Türkiye’de kooperatifçiliğin nicelik, mevzuat ve kamu yönetimi boyutlarıyla irdelenmesi amacıyla yapılan çalışmada kooperatifçilik mevzuatı yeniden yapılanmaya ihtiyaç duyduğu, Türkiye’de kooperatiflerden sorumlu ayrı bir bakanlık ve tek bir yasal dayanağın olması gerektiği belirlenmiştir.

3. MATERYAL YÖNTEM

3.1. Materyal

Araştırmada Tarım Kredi Kooperatifleri konusunda verilen teorik bilgiler için konuyla ilgili daha önce yapılmış çalışmalardan ve Tarım ve Orman Bakanlığında alınan verilerden yararlanılmıştır. Araştırmanın ana materyalini, Samsun ili Bafra ilçesinde tarımsal faaliyetlerle uğraşan çiftçilerle yüz yüze yapılan anket uygulamaları sonucunda elde edilen veriler oluşturmaktadır.

3.2. Araştırma Alanı Hakkında Genel Bilgiler

Türkiye'nin önemli delta ovalarından olan Bafra Ovası bitkisel üretim açısından sadece Samsun'a değil, başta Karadeniz Bölgesi olmak üzere tüm Türkiye'ye önemli değerler sunmaktadır. İlçe Karadeniz sahil yolu üzerinde Samsun merkeze yaklaşık 45 km mesafededir. Bafra İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğü verilerine göre ilçe halkının %40'ı kırsal alanda yaşamaktadır. 119 kırsal mahallesi (köy) bulunan ilçede 2019 yılı verilerine göre toplam 142.761 kişi yaşamaktadır. Kırsal alandaki nüfusun yaş ortalaması ise 50'nin üzerindedir (OKA, 2018). Bafra ilçesini gösteren harita şekil 1'de verilmiştir.

Şekil 3. 1. Bafra İlçesinin Konumu

İlçe halkının temel geçim kaynağını tarımsal faaliyetler oluşturmaktadır. İlçenin toplam arazisi 145.700 hektardır. Bu arazinin %41'i tarım alanı (604.287 da) olarak kullanılmaktadır. Samsun'un toplam tarım alanı içerisinde Bafra'nın toplam tarım alanının payı yaklaşık %17 olup, Samsun'un ve Karadeniz Bölgesi'nin en

büyük tarımsal alan varlığını oluşturmaktadır. Ovadaki toplam tarım alanının yaklaşık %80'i (488.306 da) tahıl ve diğer bitkisel üretim alanı şeklinde değerlendirilmektedir. Bunun en önemli nedeni ise buğday ile beraber çeltik tarımının ilçede yoğun bir şekilde yapılmasıdır. Sebze bahçeleri alanı %13 (75.723 da), meyve alanı %4 (25.207 da) bir paya sahip iken nadas alanı ise yaklaşık %2,5'lik (15.000 da) bir paya sahiptir. Bafra, çeltik tarımı hariç özellikle kışlık sebze üretimiyle de Türkiye'de ön plana çıkmaktadır (OKA, 2018).

Bafra hayvansal üretim açısından da Samsun İlinde birçok açıdan ilk sıralarda yer almaktadır. Hayvancılık yöre halkının geçiminde önemli bir yer tutmaktadır. Sulak alanların çevresindeki köylerde çeltik ekimi hayvancılığa alternatif bir faaliyet olarak görülse de hayvancılık hala İlçe halkı tarafından yaygın bir şekilde yapılmaktadır. Bafra İlçesindeki tarımsal örgütlenme yapısına bakıldığında 9 adet yetiştirici veya üretici birliğinin ve 13 adet tarımsal kalkınma kooperatifinin olduğu görülmektedir. Bafra Ziraat Odası verilerine göre odaya aktif üye olan yaklaşık 20.000 kişi bulunmaktadır. İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğü verilerine göre 2018 yılı itibariyle Çiftçi Kayıt Sistemine kayıtlı üretici sayısı 6.276 olup, Çiftçi Kayıt Sisteminde kayıtlı arazi miktarı ise 344.945 dekadır. Çiftçi Kayıt Sistemine kayıtlı arazi miktarı, toplam tarım alanının %51'ini oluşturmaktadır (OKA, 2018).

Bafra içerisindeki birlikler

1. Arı Üreticileri Birliği
2. Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliği
3. Fındık Üreticileri Birliği
4. Kırmızı Et Üreticileri Birliği
5. Damızlık Manda Yetiştiricileri Birliği
6. Sebze Üreticileri Birliği
7. Süt Üreticileri Birliği
8. Tahıl Üreticileri Birliği
9. Tütün Üreticileri Birliği

Bafra ilçesi Tarım Kredi Kooperatiflerinin Samsun Bölge Birliğine bağlı 28 ortak kooperatif içerisinde yer almaktadır. Bafra ilçesinde ise 6 ortak kooperatif bulunmaktadır (Anonim, 2020). Bu kooperatifler;

1. 2928 sayılı Doğanca Tarım Kredi Kooperatifi,
2. 818 sayılı İkiztepe Tarım Kredi Kooperatifi,
3. 1032 sayılı Bafra Tarım Kredi Kooperatifi,
4. 819 sayılı Çetinkaya Tarım Kredi Kooperatifi,
5. 1117 sayılı Örencik Tarım Kredi Kooperatifi,
6. 1102 sayılı Sürmeli Tarım Kredi Kooperatifidir.

Bafra İlçesinde örgütlenmenin artması ve istikrarlı bir şekilde devam ettirilmesi üreticilerin ürünlerinden hak ettiği değeri almasını ve rekabet etmesine yardımcı olacaktır (OKA, 2018).

3.3. Yöntem

Araştırma Samsun İline yaklaşık 45 km uzaklıkta bulunan Bafra İlçesine bağlı köylerde yürütülmüştür. İlçenin 117 köyü bulunmaktadır. Köylerde tarımsal faaliyetler yapan 200 üretici belirlenmiştir. Köylerin seçiminde, tarımsal potansiyelleri, ilçe merkezine uzaklıkları, nüfus dağılışıları, ilçe tarımını sosyo-ekonomik yönden temsil edebilme olanakları ve Tarım Kredi Kooperatiflerine üye olan çiftçilerin bulunması ölçütleri göz önünde bulundurulmuştur. Bu ölçütlere göre Sürmeli, Elifli, Çetinkaya, Gazibeyli, Evrenuşağı, Köseli, Lengerli, Osmanbeyli, Yağmurca, Düzköy, Tütüncüler, Terzili, Dedeli, Şeyhulaş, Tekke Sarmaşık, Yeşilyazı, Çalköy, Uluğaç, Sarıköy, Selemelik, Doğanca, Doğankaya ve Ormancık köyleri araştırma alanı olarak belirlenmiştir.

Araştırmada anket yapılan çiftçi sayısının belirlenmesinde Cochran örnek belirleme formülü kullanılmıştır (Cochran, 2007). Araştırmada kullanılan veri toplama anketinde çoğunlukla Likert tipi sorular bulunduğundan, beşli Likert-tipi veri toplama anketi esas alınarak 0.05 alfa derecesi ile 0.035 hata sınırı kabul edilmiştir. Bu verilere dayanarak anket yapılan denek sayısı aşağıdaki gibi hesaplanmıştır:

$$N0 = \frac{t^2 s^2}{d^n}$$

$$N0 = \frac{1.96^2 1.25^2}{(0.035 \times 5)^2}$$

$$N0 = \frac{3.8416 \times 1.5625}{0.0306}$$

$$N0 = 196$$

Formülde kullanılan t = kabul edilen alfa derecesine karşılık gelen t- cetvel değeri; s = Likert-tipi sorularda ölçek değerlerinin standart sapması; d = Hata sınırıyla Likert-tipi ölçek genişliğinin çarpımından elde edilen katsayı olarak kullanılmıştır. Her ne kadar örnek büyüklüğü 196 çıkmış olsa da araştırma sırasında veri analizinde kullanılabilecek 200 anket doldurulmuş ve araştırmanın veri analizleri bu sayı üzerinden yürütülmüştür. Araştırmada belirtilen bütün köylerde elverişli çiftçiler ziyaret edilerek anket uygulaması tamamlanmıştır. Veri analizinde kullanılan 200 anketin 105 adeti Tarım Kredi Kooperatiflerine üye olan çiftçiler, 95 adeti de Tarım Kredi Kooperatiflerine üye olmayan çiftçiler ile yapılmıştır.

3.3.2. Veri Toplama

Araştırmanın verileri araştırmanın amacına uygun olarak hazırlanan anketler yardımıyla bizzat araştırmacı tarafından örneğe çekilen deneklerden toplanmıştır. Araştırmada çiftçiler ile ilgili verileri toplamak amacıyla 4 bölüm ve 69 sorudan oluşan anket formu hazırlanmıştır. Araştırmanın ilk iki bölümü karşılaştırma yapmak amacıyla Tarım Kredi Kooperatiflerine üye olan ve üye olmayan deneklerin her ikisi için hazırlanmıştır. Veri toplama anketinin hazırlanmasında yörenin tarımsal özelliklerinin yanı sıra konu ile ilgili yapılmış önceki çalışmalardan da yararlanılmıştır (Akçalı, 2020).

Birinci bölüm, kişisel sorular başlığı altında yaş, eğitim düzeyi, Tarım Kredi Kooperatiflerine üyeliği, ailenin köy yönetimine katılımı, arazi varlığı, traktör varlığı, sosyal güvenlik varlığı, kredi kullanım durumu, gelir düzeyi, gelirinin yüzde kaçın tarımsal faaliyetlerden sağladığı, kaç yıldır tarımla uğraştığı, gelirin yüzde kaçının bitkisel-hayvansal faaliyetlerden olduğu, Tarım Kredi Kooperatiflerinden

başka kooperatif veya birliğe üyelik durumları, yetiştirilen ürünleri ve hayvan varlığını belirlemeye yönelik sorulardan oluşturulmuştur.

İkinci bölüm, gazete okuma, radyo dinleme, televizyon izleme, internet kullanma sıklığı, Bafra ilçe merkezine gidiş sıklığı, Samsun'a gidiş sıklığı, ziraat mühendisi veya veteriner hekimlerle görüşme sıklığı, tarımsal konularda herhangi bir konferans veya sempozyuma katılma durumu, tarımsal konularda yayın yapan televizyonları izleme sıklığına yönelik kitle iletişimden yararlanmayı belirlemeyi amaçlayan sorulardan oluşturulmuştur.

Tarım Kredi Kooperatiflerine üye olan çiftçilerin kooperatifin yönetiminden memnuniyetini, hizmetleri ile ilgili durumlarını ve kooperatiflerden beklentilerini saptamaya yönelik üçüncü bölümde sorular hazırlanmıştır. Üye olmayan çiftçiler için dördüncü bölümde kooperatif hizmetleri ile ilgili görüşlerini, kooperatif hizmetlerinden haberdar olma durumları ve kooperatiften genel olarak beklentilerini ortaya koymak amacıyla sorular hazırlanmıştır. Ankette yer alan sorular teknik anlamda açık ve kapalı uçlu olarak hazırlanmıştır.

3.3.3 Veri Analizi

Araştırma kapsamında yer alan çiftçiler için doldurulan anket formları tek tek incelenerek, gerekli kontrol, tamamlama ve düzenleme işlemleri yapılmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde kullanılan yöntemler araştırmanın amaçları doğrultusunda belirlenmiş olup, bilgisayara aktarılan birincil veriler SPSS istatistik programı kullanılarak yapılmıştır. Tüm değişkenlerin tanımlayıcı istatistikleri hesaplanarak, kategorik değişkenler frekans ve yüzde şeklinde; sürekli değişkenler ise ortalama ve standart sapma şeklinde verilmiştir. Belirlenen deneklerin analizinde ilk olarak Tarım Kredi Kooperatiflerine üye olan ve üye olmayan üreticilerin sosyo-ekonomik özellikleri arasında çiftçinin yaşı, eğitim durumu, arazi yapıları, köy yönetimine katılma durumları, traktör varlığı, sosyal güvenlik durumları, kredi kullanım durumları, kaç yıldır tarımsal faaliyetlerle uğraştıkları, gelir düzeyleri, toplam gelirlerinin yüzde kaçının bitkisel-hayvansal olduğu ve köyün gelir düzeyi bakımından hangi grupta yer aldıkları karşılaştırılarak incelenmiştir. Ayrıca, üreticilerin kitle iletişim araçlarını kullanım düzeyi de belirlenmiştir.

Belirlenen değişkenler arasında ilişkiler çapraz tablolar ve Ki-Kare analizi ile değerlendirilmiştir (Kalaycı, 2016).

$$\text{Ki-Kare} = \chi^2 = \frac{\sum(f-f')^2}{f'}$$

f= Gözlenen frekans

f'= Beklenen frekans (Düzgüneş, Kesici, & Gürbüz, 1983)

Ki-kare testinden elde edilen değerler %95 güven düzeyinde değerlendirilmiştir.

Ayrıca araştırmanın 2. amacını gerçekleştirmek için farklı ana kitleden elde edilen gruplar arasında karşılaştırmalar yapmak amacıyla T-Testi de kullanılmıştır.

T-Test istatistiği:

$$t_{hes} = \frac{(\bar{x}_1 - \bar{x}_2) - (\mu_1 - \mu_2)}{\sqrt{\frac{S_1^2}{n_1} + \frac{S_2^2}{n_2}}}$$

Mevcut koşullarda tersi henüz ispatlanmadığı için iki ana kitle ortalamaları arasında fark olmadığı ve varyansın aynı olduğu kabul edilir. Bu durumda $u_1=u_2$ olur.

Ortak varyans ise:

$$S^2 = \frac{n_1s^2 + n_2s^2}{n_1 + n_2 - 2}$$

formülü ile hesaplanıp, test istatistiğinin yerine konularak

$$t_{hes} = \frac{(\bar{x}_1 - \bar{x}_2)}{\sqrt{S^2\left(\frac{1}{n_1} + \frac{1}{n_2}\right)}}$$

formülü ile hesaplanmıştır (Anonim,2010).

Araştırma anket ile elde edilen verilerden yararlanarak mevcut durumun ortaya koyulmasının yanı sıra mukayese edebilme imkanının doğduğu durumlarda karşılaştırmalı değerlendirmeler de yapılmıştır. Böylece yörede Tarım Kredi Kooperatiflerine üye olan ve üye olmayan çiftçilerin kazanımları ve handikapları bu

yolla ortaya konulmuştur. Nihai olarak da elde edilen bulgular bir araya değerlendirilerek sonuç ve öneriler bölümünde ayrıntılı olarak sunulmuştur.

4. BULGULAR VE TARTIŞMA

4.1. Çiftçilerin Sosyo- Ekonomik Özellikleri

4.1.1. Yaş

Tarımsal faaliyetlerle uğraşan kişilerin yaşları yapacakları tarımsal üretim açısından oldukça önem arz etmektedir. Çiftçilerin Tarım Kredi Kooperatiflerine üye olmalarını etkileyen faktörleri belirlenmeye yönelik yapılan bu araştırmada çiftçilerin yaş grubuna göre elde edilen veriler Çizelge 4.1’de verilmiştir. Çizelge 4.1’inde incelenmesinden anlaşılacağı gibi anket yapılan 200 çiftçinin %71,5’inin yaşı 50 ve üstündedir. Ayrıca çiftçilerin %23,5’i 40-50 yaş grubunda yer almaktadır. Çiftçilerin yaş aralığı 20-74, yaş ortalaması ise 55’tir (ss=11.038).

Çizelge 4. 1. Çiftçilerin Yaş Gruplarına Göre Dağılımı

Yaş	Üye Olmayan		Üye Olan		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
20-39	3	3.2	7	6.6	10	5.0
40-50	23	24.2	24	22.9	47	23.5
51 ve üzeri	69	72.6	74	70.5	143	71.5
Toplam	95	100.0	105	100.0	200	100.0

$$X^2 = 1.299, p = 0.522$$

Anket sonucu elde edilen veriler, Bafra ilçesinde tarımsal faaliyetlerle uğraşan üreticilerin ağırlıklı olarak orta yaş grubunun üzerinde olduğunu göstermektedir. Tarım Kredi Kooperatiflerine üye olan çiftçilerin %70,5’i, üye olmayan çiftçilerin ise %72,6’sı 51 ve üzeri yaş grubunda yer almaktadır. Kooperatife üye olan çiftçilerin %22,9’u, üye olmayan çiftçilerin ise %24,2’si 40-50 yaş grubunda yer almaktadır. Ayrıca Tarım Kredi Kooperatifine üye olan çiftçilerin %6,6’sı, üye olmayan çiftçilerin ise %3,2’si 20-39 yaş grubunda yer almaktadır. Kooperatif ortaklarının yayım hizmetlerinden faydalanma durumunu belirlemek için Tekirdağ’ın Malkara İlçesinde yapılan bir araştırma da kooperatif ortaklarının yaş grubunun ağırlıklı olarak orta yaş grubunda olduğu tespit edilmiştir Farklı kesimlerde de çiftçilerin aynı yaş grubu içerisinde yer almalarının Bafra ilçesine özgü bir durum olmadığını göstermektedir. Yapılan Ki-kare testi sonucunda (p= 0.522) çiftçilerin Tarım Kredi

Kooperatiflerine üye olma ve üye olmama durumu ve yaş değişkeni arasında istatistiksel anlamda herhangi bir bağıntı bulunamamıştır. Araştırmanın bu bulgusu çiftçilerin Tarım Kredi Kooperatiflerine üye olma ve üye olmama değişkeninin yaş durumundan bağımsız olduğunu göstermektedir.

4.1.2.Eğitim

Bafra ilçesinde çiftçilerin eğitim düzeylerine ilişkin olarak elde edilen veriler Çizelge 4.2’de verilmiştir. Çizelge 4.2’inde incelenmesinden de anlaşıldığı gibi araştırma bölgesindeki çiftçilerin büyük bir çoğunluğunun (%66,0) ilköğretim mezunu ve okuma yazma bildiği tespit edilmiştir. Çiftçilerin %16,0’ı ortaokul ve %10,5’inin lise mezunu olduğu tespit edilmiştir. İlave olarak %7,5’i ise üniversite mezunudur.

Çizelge 4. 2. Çiftçilerin Eğitim Düzeyleri

Eğitim Düzeyi	Üye Olmayan		Üye Olan		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
İlkokul mezunu ve okuma yazma biliyor	59	62.1	73	69.5	139	66.0
Ortaokul mezunu	15	15.8	17	16.2	32	16.0
Lise mezunu	12	12.6	9	8.6	21	10.5
Üniversite mezunu	9	9.5	6	5.7	15	7.5
Toplam	95	100.0	105	100.0	200	100.0

$X^2 = 2.144, p = 0.543$

Yapılan anket çalışmasında elde edilen verilere göre Tarım Kredi Kooperatiflerine üye olan çiftçilerin %62,1’i, üye olmayan çiftçilerin ise %69,5’i ilkokul mezunu ve okuma yazma bilmektedir. Kooperatife üye olan çiftçilerin %16,2i, üye olmayan çiftçilerin ise %15,8’i ortaokul mezunudur. Ayrıca kooperatife üye olan çiftçilerin %5,7’si, üye olmayan çiftçilerin ise %9,5’inin üniversite mezunu olduğu tespit edilmiştir. Ancak yapılan Ki Kare testi sonucunda (p=0.543) Tarım Kredi Kooperatiflerine üye olan ve üye olmayan çiftçiler arasında eğitim düzeyi değişkenleri arasında istatistiksel anlamda herhangi bir fark bulunmamıştır.

Araştırmanın bu bulgusu Tarım Kredi Kooperatiflerine üye olma veya üye olmama değişkeninin eğitim durumundan bağımsız olduğunu göstermektedir.

Yapılan anket çalışması sonucu çiftçilerin eğitimlerini ilkokuldan sonra devam ettirememesinin önemli sebeplerinden birisinin fiziki altyapı yetersizliği olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca birçoğunun eğitimini yarıda bırakmasının nedeni ailenin işgücüne duyduğu ihtiyaç olduğu anlaşılmaktadır. Üreticilerin eğitim düzeyini yansıtan bu bulgu sadece Bafra ilçesindeki çiftçilerin eğitim düzeyi ile sınırlı olmadığı, ülkemizin farklı bölgeleriyle de eğitim düzeyi bakımından benzerlik göstermektedir. Nitekim Tarım Kredi Kooperatiflerinin Balıkesir Bölge Birliğinde ortakların kooperatifçilik ilkelerini algılamaları ve yönetime katılmalarını etkileyen faktörlerin analizi üzerine yapılan bir araştırmada da üreticilerin eğitim seviyesinin %69,48'inin ilkokul mezunu olduğu tespit edilmiş olması da bu düşüncüyü desteklemektedir (Everest B. , 2015)

4.1.3.Arazi Varlığı

Araştırmaya katılan bütün çiftçilerin ortalama mülk arazi büyüklükleri 30.085 dekar (SS=23.261 da) olarak hesaplanmıştır. Tarım kredi kooperatifine üye olan ve üye olmayan çiftçilerin mülk arazileri kategorilere ayrılarak çizelge 4.3'te görüldüğü gibi karşılaştırılmıştır. Çizelge 4.3'ünde incelenmesinden anlaşılacağı gibi çalışma bölgesinde yapılan anket çalışması sonucunda çiftçilerin %46,5'inin 0 da ile 20 da aralığında mülk arazi varlığı olduğu görülmektedir. Çiftçilerin %32,5'inin ise 21 da ile 40 da aralığında mülk arazi varlığı olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca çiftçilerin %6,0'sı 61 ile 130 da aralığında arazi varlığına sahip oldukları tespit edilmiştir.

Tarım Kredi Kooperatiflerine üye olan çiftçilerin %41,9'u, üye olmayan çiftçilerin ise %51,6 oranında 0 da ile 20 da arasında arazi varlığına sahiptir. Kooperatife üye olan çiftçilerin %37,1'i, üye olmayan çiftçilerin ise %27,4'ü 21 da ile 40 da aralığında arazi varlığına sahiptir. Ayrıca kooperatife üye olan çiftçilerin %6,7'si, üye olmayan çiftçilerin ise %5,3'ü 61 da ile 130 da aralığında arazi varlığına sahip oldukları tespit edilmiştir. Nitekim tarım kredi kooperatiflerine üye olan çiftçilerin üye olmayan çiftçilere oranla kendi arazi varlıklarının daha fazla olduğu tespit edilmiştir. Yapılan Ki-kare testi sonucunda (p=0.439) tarım kredi kooperatiflerine üye olan ve üye olmayan çiftçiler arasında kendi arazi büyüklükleri bakımından istatistiksel anlamda herhangi bir bağıntı bulunmamıştır. Araştırmanın

bu bulgusu tarım kredi kooperatiflerine üye olma veya üye olmama değişkeninin çiftçilerin mülk arazi büyüklükleri durumunda bağımsız olduğunu göstermektedir.

Çizelge 4. 3. Çiftçilerin Mülk Arazi Büyüklükleri

Kendi Arazisi(da)	Üye Olmayan		Üye Olan		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
0-20	49	51.6	44	41.9	93	46.5
21-40	26	27.4	39	37.1	65	32.5
41-60	15	15.8	15	14.3	30	15.0
61-130	5	5.3	7	6.7	12	6.0
Toplam	95	100.0	105	100.0	200	100.0

$X^2= 2.709, p=0.439$

Araştırmaya katılan bütün çiftçilerin kiraya tuttuğu ortalama arazi büyüklüğü 28.68 dekar (ss=58.16 da) olarak hesaplanmıştır. tarım kredi kooperatiflerine üye olan ve üye olmayan çiftçilerin kiraya tuttıkları arazi büyüklükleri kategorilere ayrılarak Çizelge 4.4'de karşılaştırılmıştır. Çizelge 4.4'ün de incelenmesinden anlaşılacağı gibi çalışma bölgesinde yapılan anket çalışması sonucunda çiftçilerin %34,0'ü 1 da ile 20 da aralığında arazi kiralamakta iken %19,5'i 21 da ile 40 da aralığında arazi kiralamaktadır. Çiftçilerin %8,5'inin 61-130 (da) aralığında arazi kiraladığı, %32,5'inin ise arazi kiralamadığı tespit edilmiştir. Yapılan çalışmada arazi kiralamayan çiftçilerin genel olarak kendine yetecek küçük aile işletmesi olduğu görülmüştür.

Tarım Kredi Kooperatiflerine üye olan çiftçilerin %27,6'sı, üye olmayan çiftçilerin ise %41,1'i 1'da ile 20 da aralığında arazi kiralamaktadır. Kooperatife üye olan çiftçilerin %22,9'u, üye olmayan çiftçilerin ise %15,8'i 21 da ile 40 da aralığında arazi kiralamaktadır. Kooperatife üye olan çiftçilerin %13,3'ü, üye olmayan çiftçilerin ise %3,2'si 61da ile 130 da aralığında arazi kiralamaktadır. Ayrıca kooperatife üye olan çiftçilerin %29,5'i arazi kiralamaz iken üye olmayan çiftçilerin %35,8'inin arazi kiralamadığı tespit edilmiştir. Yapılan çalışmada kooperatife üye olanların daha fazla arazi kiralama imkanına sahip oldukları tespit edilmiştir.

Çiftçilerin tarım kredi kooperatiflerine üye olma ve üye olmama durumu ve kiraya tuttıkları arazi büyüklüğü değişkenleri arasında yapılan Ki-kare testinden elde edilen sonuç ($p=0.025$), bu iki değişkenin birbiri ile bağıntılı olduğunu göstermektedir. Tarım kredi kooperatiflerine üye olan çiftçiler üye olmayan çiftçilere oranla daha fazla büyüklükte arazi kiralayabilmektedir. Böylece daha fazla tarımsal ürün ve tarımsal gelir elde edebilme imkanına sahip olmaktadır.

Çizelge 4. 4. Çiftçilerin Kiraya Tuttuğu Arazi Büyüklükleri

Kiraya Tuttuğu(da)	Üye Olmayan		Üye Olan		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
0	34	35.8	31	29.5	65	32.5
1-20	39	41.1	29	27.6	68	34.0
21-40	15	15.8	24	22.9	39	19.5
41-60	4	4.2	7	6.7	11	5.5
61-130	3	3.2	14	13.3	17	8.5
Toplam	95	100.0	105	100.0	200	100.0

$X^2=11.150$, $p= 0.025$

4.1.4. Köy Yönetimi

Bafra ilçesindeki çiftçilerin köy yönetimine katılımlarına ilişkin elde edilen veriler Çizelge 4.5'te verilmiştir. Çizelge 4.5'in incelenmesinden de anlaşılacağı gibi çalışma kapsamında yapılan anketler sonucunda çiftçilerin büyük bir kısmının (%82) kendisinin ve ailesinin köy yönetimi ile ilgilenmediği, üreticilerin sadece %18,0'inin köy yönetimine katılım sağladığı tespit edilmiştir.

Çizelge 4. 5. Çiftçilerin Köy Yönetimine Katılım Durumları

Köy Yönetimine Katılma Durumu	Üye Olmayan		Üye Olan		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Hayır	83	87.4	81	77.1	164	82.0
Evet	12	12.6	24	22.9	36	18.0
Toplam	95	100.0	105	100.0	200	100.0

$X^2=3.533, p=0.060$

Tarım kredi kooperatiflerine üye olan çiftçilerin %22,9'u köy yönetimine katılırken, üye olmayan çiftçilerin ise %12,6'sı köy yönetimine katılmaktadır. Köy yönetimine katılımın sosyal statü olarak önemli olmasına rağmen yapılan araştırmaya göre çiftçilerin bu konuda isteksiz oldukları tespit edilmiştir.

Yapılan Ki Kare testi sonucunda ($p=0.060$) çiftçilerin tarım kredi kooperatiflerine üye olma ve üye olmama durumu ve köy yönetimine katılma değişkenleri arasında istatistiksel anlamda herhangi bir bağıntı bulunamamıştır. Araştırmanın bu bulgusu çiftçilerin tarım kredi kooperatiflerine üye olma veya üye olmama değişkeninin köy yönetimine katılma durumundan bağımsız olduğunu göstermektedir.

4.1.5 Traktör Varlığı

Bafra ilçesindeki çiftçilerin sahip oldukları traktör varlığına ilişkin olarak elde edilen veriler Çizelge 4.6'da verilmiştir. Çizelge 4.6'nın da incelenmesinden de anlaşıldığı gibi araştırma bölgesinde yapılan anketler neticesinde çiftçilerin %93,5'inin traktör varlığına sahip oldukları tespit edilmiştir. Çiftçilerin %6,5'inin ise maalesef traktör sahibi olmadıkları tespit edilmiştir.

Çizelge 4. 6. Çiftçilerin Traktör Varlığı

Traktör Varlığı	Üye Olmayan		Üye Olan		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Hayır	9	9.5	4	3.8	13	6.5
Evet	86	90.5	101	96.2	187	93.5
Toplam	95	100.0	105	100.0	200	100.0

$X^2=2.633, p=0.105$

Traktör varlığına sahip olmayan çiftçilerin çoğunluğu tarımsal faaliyetleri kendi kendine yeten düzeyde yapmakta olduğu, ihtiyacı olduğunda imece usulü traktörü olandan alarak işini yaptığı tespit edilmiştir. Ayrıca tarım kredi kooperatiflerine üye olan çiftçilerin %96,2'si traktör varlığına sahip iken üye olmayan çiftçilerin %90,5'i traktör varlığına sahiptir. Ancak yapılan Ki-kare testi sonucunda (p=0.105) çiftçilerin tarım kredi kooperatiflerine üye olma ve üye olmama durumu ve traktör varlığı değişkenleri arasında istatistiksel anlamda herhangi bir bağıntı bulunamamıştır. Araştırmanın bu bulgusu çiftçilerin tarım kredi kooperatiflerine üye olma ve üye olmama değişkeninin traktör varlığı durumundan bağımsız olduğunu göstermektedir.

4.1.6 Sosyal Güvenlik

Bafra ilçesindeki çiftçilerin sosyal güvencelerine ilişkin veriler Çizelge 4.7'de verilmiştir. Çizelge 4.7'nin incelenmesinden de anlaşılacağı gibi Bafra ilçesindeki çiftçilerin %52,0'si Bağ-kur sigortasından, %40,5'inin SGK'dan faydalandığı, %4,8'inin ise sağlık sigortasından faydalanmadıkları veya diğer özel sigortalardan yararlandıkları tespit edilmiştir.

Çizelge 4. 7. Çiftçilerin Sosyal Güvenceleri

Sosyal Güvence	Üye Olmayan		Üye Olan		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Yok ve diğer	10	10.5	5	4.8	15	7.5
Bağ-kur	44	46.3	60	57.1	104	52.0
SGK	41	43.2	40	38.1	81	40.5
Toplam	95	100.0	105	100.0	200	100.0

$X^2=3.650, p=0.161$

Tarım kredi kooperatifine üye olan çiftçilerin %57,1'i Bağ-kur, %38,1'i SGK'dan faydalanmakta iken üye olmayan çiftçilerin ise %46,3'ü Bağ-kur, %43,2'sinin de SGK'dan faydalanmakta olduğu tespit edilmiştir. Ancak yapılan Ki-kare testi sonucunda ($p=0.161$) çiftçilerin tarım kredi kooperatiflerine üye olma ve üye olmama durumu ve sosyal güvence değişkenleri arasında istatistiksel anlamda herhangi bir bağıntı bulunamamıştır. Araştırmanın bu bulgusu çiftçilerin tarım kredi kooperatiflerine üye olma veya üye olamama değişkeninin sosyal güvence durumundan bağımsız olduğunu göstermektedir.

4.1.7. Kredi Kullanımı

Bafra ilçesinde çiftçilerin girdileri için kredi kullanım durumlarına ilişkin veriler Çizelge 4.8'de verilmiştir. Çizelge 4.8'in incelenmesinden de anlaşılacağı gibi girdiler için kredi kullanım oranı %37,0'dir. Kredi kullanmayan çiftçilerin oranı ise %63,0'tür. Tarım kredi kooperatiflerine üye olan çiftçilerin kredi kullanım oranı %54,3 iken üye olmayan çiftçilerin kredi kullanım oranı %17,9 olduğu tespit edilmiştir. Çiftçilerin tarım kredi kooperatiflerine üye olma ve üye olmama durumları ve girdiler için kredi kullanımı değişkenleri arasında yapılan Ki-kare testinden elde edilen sonuç ($p=0.000$), bu iki değişkenin birbiri ile bağıntılı olduğunu göstermektedir. Tarım kredi kooperatifine üye olan çiftçiler üye olmayan çiftçilere oranla girdiler için daha fazla kredi kullanmaktadır. Yapılan çalışmaya göre girdiler için kredi imkanını çiftçilerin genellikle kooperatiften sağladıkları belirlenmiştir. Kooperatifin bu hizmeti sayesinde çiftçiler kredi imkanına sahip olarak ekim ve hasat

dönemlerinde ihtiyaçlarını daha kolay bir şekilde sağlamakta böylece toprağını boş bırakmamaktadır.

Çizelge 4. 8. Çiftçilerin Girdiler İçin Kredi Kullanım Durumu

Girdiler İçin Kredi Kullanımı	Üye Olmayan		Üye Olan		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Hayır	78	82.1	48	45.7	126	63.0
Evet	17	17.9	57	54.3	74	37.0
Toplam	95	100.0	105	100.0	200	100.0

$X^2=28.335$, $p=0.000$

Bafra ilçesinde tarımsal yatırımlar için kredi kullanımına ilişkin veriler Çizelge 4.9'da verilmiştir. Çizelge 4.9'unda incelenmesinden anlaşılacağı gibi tarımsal yatırımlar için kredi kullanan çiftçilerin oranı %69,0 iken tarımsal yatırımlar için kredi kullanmayan çiftçilerin %31,0'ir.

Tarım kredi kooperatiflerine üye olan çiftçilerin tarımsal yatırımlar için kredi kullanım oranı %39,0 iken kooperatife üye olmayan çiftçilerin tarımsal yatırımlar için kredi kullanım oranı %22,1'dir.

Çiftçilerin tarım kredi kooperatiflerine üye olma ve üye olmama durumları ve tarımsal yatırımlar için kredi kullanımı değişkenleri arasında yapılan Ki-kare testinden elde edilen sonuç ($p=0.00$), bu iki değişkenin birbiri ile bağıntılı olduğunu göstermektedir. Tarım kredi kooperatiflerine üye olan çiftçiler üye olmayan çiftçilere oranla tarımsal yatırımlar için daha fazla kredi kullanmaktadır. Yapılan çalışmaya göre tarımsal yatırımlar için kredi kullanım imkanını çiftçilerin kooperatiften sağladıkları belirlenmiştir. Kooperatifin bu hizmeti sayesinde çiftçiler tarım işletmelerini büyütebilmekte kendi kendine yetebilen küçük aile işletmesi olma durumundan büyük işletmeler halini alabilme imkanına sahip olmaktadır.

Çizelge 4. 9. Çiftçilerin Tarımsal Yatırımlar İçin Kredi Kullanım Durumu

Tarımsal Yatırımlar İçin Kredi Kullanımı	Üye Olmayan		Üye Olan		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Hayır	74	77.9	64	61.0	138	69.0
Evet	21	22.1	41	39.0	62	31.0
Toplam	95	100.0	105	100.0	200	100.0

$X^2=6.693$, $p=0.010$

4.1.8 Tarımsal Deneyim Süresi

Bafra ilçesindeki çiftçilerin tarımsal deneyim sürelerine ilişkin veriler Çizelge 4.10'da verilmiştir. Çizelge 4.10'un incelenmesinden anlaşılacağı gibi çalışma kapsamında anket yapılan Bafra ilçesindeki çiftçilerin tarımsal deneyim sürelerinin oldukça uzun olduğu görülmektedir. Çiftçilerin %32'sinin 41 ile 60 yıl arası, %19.5'inin 21 ile 40 yıl arası tarımsal deneyime sahip oldukları tespit edilmiştir. Nitekim çiftçilerin %12,0'sinin 1 ile 20 yıl arası tarımsal deneyime sahip oldukları tespit edilmiştir. Ayrıca çiftçilerin %36,5'inin ise 61 yıl ve üzeri tarımsal deneyime sahip oldukları tespit edilmiştir. Çiftçilerin ortalama tarımsal deneyim süreleri 37.56'dır (SS=13.038).

Çizelge 4. 10. Çiftçilerin Deneyim Süreleri

Tarımsal Deneyim Süresi(yıl)	Üye Olmayan		Üye Olan		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
1-20	13	13.7	11	10.5	24	12.0
21-40	22	23.2	17	16.2	39	19.5
41-60	30	31.6	34	32.3	64	32.0
61ve üzeri	30	31.5	43	41.0	73	36.5
Toplam	95	100.0	105	100.0	200	100.0

$X^2=2.880$, $p=0.411$

Tarım kredi kooperatiflerine üye olan çiftçilerin %32,3'ü, üye olmayan çiftçilerin ise %31,6'sı 41 ile 60 yıl arasında tarımsal deneyime sahiptir. Kooperatife üye olan çiftçilerin %32,3'ü, üye olmayan çiftçilerin ise %23,2'sinin 21 ile 40 yıl arasında tarımsal deneyime sahip olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca 61 yıl ve üzeri tarımsal deneyime sahip olan çiftçilerin %41,0'i tarım kredi kooperatiflerine üye iken %31,5'inin kooperatife üye olmadığı tespit edilmiştir. Ancak yapılan Ki-kare testi sonucunda ($p= 0.411$) çiftçilerin tarım kredi kooperatiflerine üye olma ve üye olmama durumu ve tarımsal deneyim süreleri değişkenleri arasında istatistiksel anlamda herhangi bir bağıntı bulunamamıştır. Araştırmanın bu bulgusu çiftçilerin tarım kredi kooperatiflerine üye olma ve üye olmama değişkeninin tarımsal deneyim süreleri bakımından bağımsız olduğunu göstermektedir.

4.1.9. Gelir Düzeyi

Bafra ilçesindeki çiftçilerin gelir düzeylerine ilişkin veriler Çizelge 4.11'de verilmiştir. Çizelge 4.11'in de incelenmesinden anlaşılacağı gibi çiftçilerin %53,0'ü aylık 3001 ile 5000 Türk lirası arasında gelir düzeyine olduğu tespit edilmiştir. Çiftçilerin %28,0'i ise aylık 0 ile 3000 Türk lirası arasında gelir düzeyine sahip olduğu görülmektedir. Ayrıca çiftçilerin %9,5'i ise aylık 7001 Türk lirası ve üzeri gelir düzeyine sahip olduğu belirlenmiştir. Araştırmaya katılan çiftçilerin aylık gelir ortalaması 4.580 TL (SS=2447 TL) olarak hesaplanmıştır.

Tarım kredi kooperatiflerine üye olan çiftçilerin %57,1'i, üye olmayan çiftçilerin %48,4'ü aylık 3001 ile 5000 Türk lirası gelir düzeyine sahip olduğu tespit edilmiştir. Kooperatife üye olan çiftçilerin %19,0'u, üye olmayan çiftçilerin ise %37,9'u 0 ile 3000 Türk lirası arasında gelir düzeyine sahip olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca kooperatife üye olan çiftçilerin %11,4'ü, üye olmayan çiftçilerin ise %7,4'ünün 7001 Türk lirası ve fazlası gelir düzeyine sahip olduğu belirlenmiştir. Tarım Kredi Kooperatiflerine üye olan çiftçilerin üye olmayan çiftçilere oranla daha yüksek gelir düzeylerine sahip oldukları tespit edilmiştir.

Tarım kredi kooperatiflerine üye olma ve üye olmama durumu ve gelir düzeyi değişkenleri arasında yapılan Ki-kare testinden elde edilen sonuç ($p=0.020$), bu iki değişkenin birbiri ile bağıntılı olduğunu göstermektedir. Tarım kredi kooperatiflerine üye olan çiftçilerin gelir düzeyleri üye olmayan çiftçilere oranla daha yüksektir.

Buradan yola çıkarak kooperatife üye olan çiftçilerin refah seviyelerinin üye olmayanlara göre daha yüksek olduğunu söyleyebiliriz.

Çizelge 4. 11. Çiftçilerin Gelir Düzeyleri

Gelir Düzeyi(TL)	Üye Olmayan		Üye Olan		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
0-3000	36	37.9	20	19.0	56	28.0
3001-5000	46	48.4	60	57.1	106	53.0
5001-7000	6	6.3	13	12.4	19	9.5
7001 ve fazla	7	7.4	12	11.4	19	9.5
Toplam	95	100.0	105	100.0	200	100.0

$X^2=5.249, p=0.154$

Bafra ilçesindeki çiftçilerin bitkisel üretimlerinin toplam gelirdeki oranına ilişkin veriler Çizelge 4.12’de verilmiştir. Araştırma bölgesindeki çiftçilerin bitkisel üretimin toplam gelir içerisindeki oranı %39,9 (SS=21.55) olarak hesaplanmıştır. Çizelge 4.12’nin de incelenmesinden anlaşılacağı gibi çalışma kapsamında anket yapılan çiftçilerin %44,5’i elde ettiği gelirin %26 ile %50 arasında bitkisel üretimden elde ettikleri, %24,0’ünün ise elde ettiği gelirin %51 ile %75 arasında bitkisel üretimden elde ettiği tespit edilmiştir. Ayrıca üreticilerin %11,5’inin elde ettiği gelirin %76 ile %100 arasında bitkisel üretimden elde ettiği tespit edilmiştir.

Tarım kredi kooperatiflerine üye olan çiftçilerin %44,8’i üye olmayan çiftçilerin ise %44,2’sinin elde ettiği gelirin %26 ile %50 arasında bitkisel üretimden elde ettiği tespit edilmiştir. Kooperatife üye olan çiftçilerin %24,8’i, üye olmayan çiftçilerin ise %23,2’sinin elde ettiği gelirin %51 ile %75 arasında bitkisel üretimden elde ettiği tespit edilmiştir. Ayrıca üye olan çiftçilerin %15,2’si üye olmayan çiftçilerin ise %7,3’ünün elde ettiği gelirin %76 ile %100 arasında bitkisel üretimden elde ettiği tespit edilmiştir. Tarım kredi kooperatiflerine üye olma ve üye olmama durumu ve çiftçilerin bitkisel üretimlerinin toplam gelirlerine oranları değişkenleri arasında yapılan Ki-kare testinden elde edilen sonuç ($p=0.154$), bu iki değişken arasında istatistiksel anlamda herhangi bir bağıntı bulunamamıştır. Araştırmanın bu

bulgusu çiftçilerin tarım kredi kooperatiflerine üye olma ve üye olmama değişkeninin toplam gelirlerindeki bitkisel üretim oranı bakımından bağımsız olduğunu göstermektedir.

Anket uygulamaları sırasında çiftçilere yetiştirdikleri bitkisel ürünlerin neler olduğu sorulmuştur. Bu konuda görüşülen üreticilerin yetiştirdikleri ürünler ile ilgili buğday, arpa, yulaf, fiğ, yonca, lahana, ceviz, elma, kiraz, yem bezelyesi, ayçiçeği, biber, karnabahar, ıspanak, fasulye, tütün, brokoli, çilek, salatalık, turp, mantar, fındık, kivi, karpuz, pirinç cevapları alınmıştır.

Çizelge 4. 12. Çiftçilerin Bitkisel Üretimlerinin Toplam Gelirlerindeki Oranı

Bitkisel Üretim Toplam Gelirdeki Oranı(%)	Üye Olmayan		Üye Olan		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
0-25	24	25.3	16	15.2	40	20.0
26-50	42	44.2	47	44.8	89	44.5
51-75	22	23.2	26	24.8	48	24.0
76-100	7	7.3	16	15.2	23	11.5
Toplam	95	100.0	105	100.0	200	100.0

$X^2=13.015, p=0.023$

Bafra ilçesindeki çiftçilerin hayvansal üretimin toplam gelirdeki oranına ilişkin veriler Çizelge 4.13'te verilmiştir. Araştırma bölgesindeki çiftçilerin hayvansal üretimlerinin toplam gelirdeki payı % 27.57 (SS=20.58) olarak hesaplanmıştır. Çizelge 4.13'ünde incelenmesinden anlaşılacağı gibi çalışma kapsamında anket yapılan çiftçilerin %38,5'i geçirmek için elde ettiği gelirin %41 ile %60 arasında hayvansal üretimden elde ettiği tespit edilmiştir. Çiftçilerin %17,5'i elde ettiği gelirin %61 ile %80 arasında hayvansal üretimden elde etmektedir. Ayrıca çiftçilerin %4,5'i elde ettikleri gelirin %81 ile %100 arasında hayvansal üretimden elde ettiği tespit edilmiştir.

Tarım kredi kooperatiflerine üye olan çiftçilerin %39,0'u, üye olmayan çiftçilerin ise %37,9'u elde ettiği gelirin %41 ile %60 arasında hayvansal üretimden

elde ettikleri tespit edilmiştir. Kooperatife üye olan çiftçilerin %15,2'si, üye olmayan çiftçilerin ise %20,0'si elde ettiği geliri %61 ile %80 arasında hayvansal üretimden elde etmektedir. Ayrıca kooperatife üye olan çiftçilerin %2,9'u, üye olmayan çiftçilerin ise %6,3'ünün elde ettiği geliri %81 ile %100 arasında hayvansal üretimden elde ettiği tespit edilmiştir. Ancak yapılan Ki-kare testi sonucunda (p=0.583) çiftçilerin tarım kredi kooperatiflerine üye olma ve üye olmama durumu ve toplam gelirlerinin hayvansal üretime oranı değişkenleri arasında istatistiksel anlamda herhangi bir bağıntı bulunamamıştır. Araştırmanın bu bulgusu çiftçilerin tarım kredi kooperatiflerine üye olma ve üye olmama değişkeninin toplam gelirlerinin hayvansal üretime oranı bakımından bağımsız olduğunu göstermektedir.

Anket uygulamaları sırasında çiftçilere hangi hayvan türünü yetiştirdikleri sorulduğunda en fazla büyükbaş ve daha sonra kümes hayvanı cevapları alınmıştır. Yapılan araştırmaya göre ekilen buğday, arpa, fiğ, yonca, yulaf, yem bezelyesi gibi yem bitkilerinin genel olarak bir kısmını hayvanlarının yem ihtiyacını karşılamak amacıyla ettikleri tespit edilmiştir.

Çizelge 4. 13. Çiftçilerin Hayvansal Üretimlerinin Toplam Gelirlerindeki Oranı

Hayvansal Üretim Toplam Gelirdeki Oranı(%)	Üye Olmayan		Üye Olan		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
0-20	20	21.1	24	22.9	44	22.0
21-40	14	14.7	21	20.0	35	17.5
41-60	36	37.9	41	39.0	77	38.5
61-80	19	20.0	16	15.2	35	17.5
81-100	6	6.3	3	2.9	9	4.5
Toplam	95	100.0	105	100.0	200	100.0

$X^2=2.853, p=583$

4.1.10. Gelir Grubu

Bafra ilçesinde çiftçilerin köyün gelir düzeyi bakımından kendilerini hangi gelir grubunda gördüklerine ilişkin veriler Çizelge 4.14'te verilmiştir. Çizelge

4.14'ün de incelenmesinden anlaşılacağı gibi yapılan anket sonucunda, çiftçilerin köy halkı içerisindeki gelir grubuna göre %81,5'i orta gelir grubunda, %15,5'i yüksek gelir grubunda yer alırken %3,0'ı düşük gelir grubunda yer almaktadır.

Çizelge 4. 14. Çiftçilerin Gelir Grubu

Gelir Grubu	Üye Olmayan		Üye Olan		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Düşük	5	5.3	1	1.0	6	3.0
Orta	80	84.2	83	79.0	163	81.5
Yüksek	10	10.5	21	20.0	31	15.5
Toplam	95	100.0	105	100.0	200	100.0

$X^2=6.140$, $p=0.046$

Tarım kredi kooperatiflerine üye olan çiftçilerin %79,0'u orta gelir grubunda, %20,0'si yüksek gelir grubunda, %1,0'i düşük gelir grubunda yer almaktadır. Kooperatife üye olmayan çiftçilerin %84,2'si orta gelir grubunda, %10,5'i yüksek gelir grubunda, %5,3'ü düşük gelir grubunda yer almaktadır. Çiftçilerin tarım kredi kooperatiflerine üye olma ve üye olmama durumları ve gelir düzeyi değişkenleri arasında yapılan Ki-kare testinden elde edilen sonuç ($p=0.046$), bu iki değişkenin birbiri ile bağıntılı olduğunu göstermektedir. Tarım kredi kooperatiflerine üye olan çiftçiler üye olmayan çiftçilere oranla daha çok yüksek gelir gruplarında yer almaktadırlar.

4.2. Çiftçilerin İletişim Davranışları ve Yakın Uzak Çevreyle Olan İlişkiler

Araştırmanın ikinci amacı tarım kredi kooperatiflerine üye olan ve üye olmayan çiftçiler arasında iletişim davranışları ve yakın uzak çevreyle olan ilişkileri bakımından bir fark olup olmadığını belirlemek olup bu amaçla toplanan verilerle Çizelge 4.15 hazırlanmıştır. Çizelge 4.15'te ele alınan iletişim davranışları gazete okuma sıklığı, radyo dinleme sıklığı, televizyon izleme sıklığı, internet kullanma sıklığı, tarımsal konularda yayın yapan televizyon kanallarını izleme sıklığı, tarımsal konularda konferans, seminer ve benzeri etkinliklere katılma sıklığı ve tarımla ilgili

televizyon kanallarında sürekli izlenen programların var olup olmadığıdır. Bu değişkenlerden birincisi ile ilgili seçenekler; (1 = Hiç okumaz, 2 = Ayda bir kez, 3 = Ayda birkaç kez, 4 = Haftada bir, 5 = Haftada birkaç kez, 6 = Her gün) şeklinde sorulmuştur. Değişkenlerden ikincisi ile ilgili seçenekler; (1= Hiç dinlemez, 2= Ayda yaklaşık bir saat, 3= Ayda birkaç saat, 4= Haftada yaklaşık bir saat, 5= Haftada birkaç saat, 6= Günde yaklaşık bir saat, 7= Günde birkaç saat) şeklinde sorulmuştur. Değişkenlerden üçüncüsü ile ilgili seçenekler; (1= Hiç dinlemez, 2= Ayda yaklaşık bir saat, 3=Ayda birkaç saat, 4= Haftada yaklaşık bir saat, 5= Haftada birkaç saat, 6= Günde yaklaşık bir saat, 7= Günde birkaç saat) şeklinde sorulmuştur. Değişkenlerden dördüncüsü ile ilgili seçenekler; (1= Hiç kullanmaz, 2=Ayda yaklaşık bir saat, 3= Ayda birkaç saat, 4= Haftada yaklaşık bir saat, 5= Haftada birkaç saat, 6= Günde yaklaşık bir saat, 7= Günde birkaç saat) şeklinde sorulmuştur. Değişkenlerden beşincisi ile ilgili seçenekler; (1= Hiç izlemez, 2= Ayda yaklaşık bir saat, 3=Ayda birkaç saat, 4= Haftada yaklaşık bir saat, 5= Haftada birkaç saat, 6= Günde yaklaşık bir saat, 7= Günde birkaç saat) şeklinde sorulmuştur. Son değişken ise (1 = Evet, 0 = Hayır) şeklinde sorulmuştur. Bu bağlamda değişkenlerden ilk altısı ordinal değişken, sonuncusu ise kukla değişken olarak ölçüldüğünden ortalamaları da buna göre hesaplanmıştır. Üreticilerin yakın ve uzak çevre ile olan ilişkilerini belirleme amacıyla, Bafra'ya gitme sıklığı, Samsun'a gitme sıklığı, ziraat mühendisi veya veteriner hekimle görüşme sıklığı değişkenleri ele alınmış ve her biri ordinal değişken olarak değerlendirilmiştir.

Çizelgede ele alınan yedi iletişim davranışından ve üç adet yakın uzak çevreyle olan ilişkilerinin bir adedinde önemli farklılıkların olduğu görülmektedir. Önem düzeyi en yüksek değişken tarımsal konularda yayın yapan televizyon kanallarını izleme sıklığı olup ($t= 2.060$, $p= 0.41$), tarım kredi kooperatiflerine üye olan çiftçilerin üye olmayan çiftçilere oranla tarımsal konularda yayın yapan televizyon kanallarını daha sık izlediklerini göstermektedir.

Tarımsal konularda yayın yapan televizyon kanallarının çiftçiler tarafından izlenmesi tarımsal konularda bilinçlenmeleri ve böylece bilinçli tarım yapmaları konusunda teşvik olmaktadır. Günümüzde de bilinçli tarım uygulamalarının yapılması için Tarım ve Orman Bakanlığı'nın da çalışmaları bulunmaktadır. Bilinçli tarım uygulamaları sayesinde hem çiftçiler verimlerini artırmakta hem de başta su kaynakları olmak üzere kaynaklar israf olmamaktadır. Tarımsal konularda yayın

yapan televizyon kanallarının çiftçiler tarafından izlenmesinin diğeri bir faydası da çiftçilerin tarımsal teknolojik gelişmelerden haberdar olmalarını sağlamaktadır. Ayrıca tarımsal konularda yayın yapan televizyon kanallarında örnek çiftçiler, örnek çiftçilikler, çiftçiler tarafından izlenerek rol model alınmakta ve kendi kendine yeten aile işletmesine sahip çiftçilerde kendilerini geliştirmeye tarımsal yatırımlar yapmaya teşvik olmaktadır. Bu nedenle tarımsal konularda yayın yapan televizyon kanallarının çiftçiler tarafından izlenmesi ülkemizde tarım sektörünün gelişmesi tarımsal kalkınmanın sağlanabilmesi için önem arz etmektedir.

Araştırmanın bu bulgusu tarım kredi kooperatiflerine üye olan ve olmaya çiftçiler arasında tarımsal konularda yayın yapan televizyon kanallarını izleme sıklığı bakımından istatistiksel anlamda önemli bir farkın bulunduğu ancak diğeri iletişim davranışları ve yakın-uzak çevre ile ilişkiler bakımından herhangi bir fark olmadığını ortaya koymuştur. Bu durumun olası nedenleri aşağıdaki gibi açıklanabilir:

Diğeri iletişim davranışlarının ve yakın uzak çevre ile ilişkilerin arasında istatistiksel anlamda önemli bir farkın olmamasının nedeni çalışma kapsamındaki çevrenin sosyo-ekonomik özelliklerinin benzer olmasıdır. Ziraat mühendisi veya veteriner hekimle görüşme sıklığı maalesef yeterli düzeyde bulunmamaktadır. Tarım kredi kooperatifleri ziraat mühendisi veya veteriner hekim desteği sağlamaktadır. Ancak çiftçiler kendileri bildiği yöntemleri kullanmakta veya diğeri çiftçilerle iletişim kurarak sorunlarını çözmeye çalışmaktadırlar.

Gazete okuma sıklığında çalışma kapsamındaki çiftçilerin eğitim düzeyleri ve sosyoekonomik özelliklerinin benzerlik göstermelerinden dolayı önemli bir fark bulunmamıştır. Çiftçiler gazeteyi genellikle boş zamanlarında kahvehanede gördüklerinde okumayı tercih etmektedirler. Özellikle abone olarak gazete alıp okuma alışkanlıkları bulunmamaktadır.

Tarımsal konularda konferansa katılma sıklığı faktöründe kooperatife üye olan veya üye olmayan çiftçiler arasında önemli bir fark bulunmamasının en önemli nedeni çiftçilerin bu konuda çekimser davranışlarıdır. Ancak Sürmeli köyü organik pazarında anket çalışması yapılan çiftçilerin teşvik edilerek tarımsal konularda konferanslara katıldıkları görülmüştür.

Çiftçiler tarımsal konularda yayın yapan televizyon kanallarında bir programı sürekli izleyememektedir. Kooperatife üye olan veya üye olmayan çiftçiler arasında

önemli bir farkın bulunmamasının nedeni genel olarak çiftçilerden işlerinin belli bir saati olmadığı vakit bulduklarında, iş aralarında izledikleri cevapları alınmıştır.

Bafra merkeze gidiş sıklığında kooperatife üye olan ve üye olmayan çiftçiler arasında önemli bir farkın bulunmamasının nedeni çalışma kapsamındaki çiftçiler Bafra merkeze kendi ihtiyaçlarını ve ailelerinin ihtiyaçlarını karşılamak doğrultusunda benzer aralıklarla gitmekte olmalarıdır.

Televizyon izleme sıklığında kooperatife üye olan ve üye olmayan çiftçiler arasında önemli bir farkın bulunmamasının nedeni çiftçilerin bu konuda benzer davranışlar sergilemeleridir. Çiftçilerden iş yoğunluklarından dolayı vakit bulduklarında, dinlenme saatlerinde televizyon izledikleri gibi benzer cevaplar alınmıştır.

İnternet kullanma sıklığında kooperatife üye olan ve üye olmayan çiftçiler arasında önemli bir farkın bulunmamasının nedeni çiftçilerin genel olarak sosyo-ekonomik özelliklerinin benzerlik göstermesidir.

Samsun merkeze gidiş sıklığında kooperatife üye olan ve üye olmayan çiftçiler arasında önemli bir farkın bulunmamasının nedeni çalışma kapsamındaki çiftçiler Samsun merkeze genel olarak sağlık ihtiyaçlarını karşılamak ve akraba ziyaretlerini gerçekleştirmek doğrultusunda benzer aralıklarla gitmekte olmalarıdır.

Radyo dinleme sıklığında kooperatife üye olan ve üye olmayan çiftçiler arasında önemli bir farkın bulunmamasının nedeni çiftçilerin iş ya da diğer amaçlı kısa ya da uzun vadede benzer aralıklarla radyo dinlemeyi tercih etmeleridir.

Çizelge 4. 15. Çiftçilerin İletişim Davranışları ve Yakın Uzak Çevreyle Olan İlişkileri

İletişim Davranışı ve Yakın Uzak Çevreyle İlişki		N	Ort.	SD	T	P
Tarımsal Konularda Yayın Yapan Televizyon Kanallarını İzleme Sıklığı	Üye olan	105	3.838	2.130	2.060	0.041
	Üye olmayan	95	3.200	2.248		
Ziraat Mühendisi ve Veteriner ile Görüşme Sıklığı	Üye olan	105	2.085	0.867	1.622	0.106
	Üye olmayan	95	1.873	0.981		
Gazete Okuma Sıklığı	Üye olan	105	1.761	1.888	1.539	0.125
	Üye	95	1.357	1.815		

Tarımsal Konularda Konferansa Katılma	olmayan Üye	105	0.409	0.630	1.353	0.178
	olan Üye	95	0.284	0.678		
Tarımla İlgili Televizyon Kanallarından Sürekli İzlenen Program	olmayan Üye	105	0.019	0.137	1.289	0.199
	olan Üye	95	0.052	0.224		
Bafra Merkeze Gidiş Sıklığı	olmayan Üye	105	3.238	0.546	1.161	0.247
	olan Üye	95	3.126	0.802		
Televizyon İzleme Sıklığı	olmayan Üye	105	5.857	0.595	1.539	0.460
	olan Üye	95	5.789	0.697		
İnternet Kullanma Sıklığı	olmayan Üye	105	2.561	2.706	0.532	0.596
	olan Üye	95	2.357	2.712		
Samsun Merkeze Gidiş Sıklığı	olmayan Üye	105	1.104	0.929	0.078	0.938
	olan Üye	95	1.115	1.060		
Radyo Dinleme Sıklığı	olmayan Üye	105	2.381	2.532	0.035	0.972
	olan Üye	95	2.368	2.475		

4.3. Tarım Kredi Kooperatiflerine Üye olan Çiftçilerin Yönetimsel Memnuniyeti

Araştırmanın üçüncü amacı Tarım Kredi Kooperatiflerine üye olan çiftçilerin kooperatifin yönetimlerinden memnuniyetlerini belirlemek olup bu amaçla toplanan veriler ile Çizelge 4.16 hazırlanmıştır. Ankette yer verilen çiftçilerin kooperatif yönetiminden memnuniyetlerini belirleyen 6 faktörün beşli Likert ölçeği sorulmuş olup her birinin ortalaması ve standart sapması hesaplanmıştır.

Ortalaması en yüksek çıkan Tarım Kredi Kooperatiflerine üye olan çiftçilerin en çok katıldıkları memnuniyet ‘İlçenizdeki yönetim kurulu ve üyelerinden memnun musunuz?’ sorusuna verdikleri cevap olmuştur. Bunu sırasıyla ‘İlçenizdeki Tarım Kredi Kooperatifinde çalışan idari personelin ilgisinden memnun musunuz?’ ve ‘İlçenizde Tarım Kredi Kooperatiflerinde çalışan teknik personele güvenir misiniz?’

soruları izlemiştir. Çiftçilerin daha az katıldıkları memnuniyet ‘Genel olarak Tarım Kredi Kooperatifinin yönetim ve idaresinden memnun musunuz?’ sorusu olmuştur. Çiftçilerin kooperatifi ziyaret sıklığının ve kooperatifin üyeleri ile toplantı yapma sıklığının ortalama olarak düşük olduğu görülmektedir.

Çizelge 4. 16. Tarım Kredi Kooperatiflerine Üye Olan Çiftçilerin Yönetimsel Memnuniyetleri

Yönetimsel Memnuniyet	N	Ortalama	Standart Sapma
Yönetim kurulu üyelerinden memnuniyet	105	4.820	0.474
İdari personelin ilgisinden memnuniyet	105	4.801	0.486
Çalışan teknik personele güven	105	4.801	0.486
Kooperatifi ziyaret sıklığı	105	4.584	0.882
Genel olarak yönetim ve idareden memnuniyet	105	4.320	0.971
Kooperatifin üyeleriyle toplantı yapma sıklığı	105	1.952	0.722

4.4. Tarım Kredi Kooperatiflerine Üye Olan Çiftçilerin Kooperatif Hizmetleri ile İlgili Düşünceleri

Araştırmanın dördüncü amacı Tarım Kredi Kooperatiflerine üye olan çiftçilerin kooperatifin hizmetlerinden memnuniyetlerini belirlemek olup bu amaçla toplanan verilerle Çizelge 4.17 hazırlanmıştır. Ankette yer verilen, Tarım Kredi Kooperatiflerine üye olan çiftçilere kooperatif hizmetlerinden 15 faktör beşli Likert ölçeği ile sorulmuş olup her birinin ortalama ve standart sapması hesaplanmıştır. Ortalamaların yorumlanmasında aşağıdaki yorumlama skalası geliştirilmiştir: Ortalama 1.00-1.49 arası = Hiç Katılmıyorum (HKtm), 1.50-2.49 arası = Kısmen Katılıyorum (KK), 2.50-3.49 arası = Genellikle Katılıyorum (GK), 3.50-4.49 arası = Katılıyorum (K) ve 4.50-5.00 arası = Tamamen Katılıyorum (TK).

Bu skalaya göre çiftçiler, araştırmada yer verilen 15 faktörden üç adetini tamamen katılmakta, yedi adetini katılmakta, dört adetinde genellikle katılmakta ve

bir adetine kısmen katılmaktadır. Ortalamalar arasında Hiç Katılmıyorum kategorisine düşen faktör bulunmamıştır.

Ortalaması en yüksek çıkan ve çiftçilerin en çok katıldıkları hizmet ‘Tarım Kredi Kooperatifleri, kredi temini konusunda çiftçiyi teknik olarak desteklemektedir.’ olmuştur. Bunu sırayla ‘Tarım Kredi Kooperatifleri, gübreleme konusunda çiftçiyi teknik olarak desteklemektedir.’ ve ‘Tarım Kredi Kooperatifleri, tarım sigortası konusunda çiftçiyi teknik olarak desteklemektedir.’ izlemektedir. Çiftçilerin kısmen katıldıkları hizmet ‘Tarım Kredi Kooperatifleri, toprak ve su analizi konusunda çiftçiyi teknik olarak desteklemektedir.’ olmuştur.

Çizelge 4. 17. Tarım Kredi Kooperatiflerine Üye Olan Çiftçilerin Kooperatif Hizmetleri İle İlgili Düşünceleri

Kooperatif Hizmetleri ile İlgili Düşünceler	N	Ortalama	Standart Sapma	Katılma Kategorisi
Tarım Kredi Kooperatifleri, kredi temini konusunda çiftçiyi teknik olarak desteklemektedir.	105	4.830	0.401	TK
Tarım Kredi Kooperatifleri, gübreleme konusunda çiftçiyi teknik olarak desteklemektedir.	105	4.603	0.776	TK
Tarım Kredi Kooperatifleri, tarım sigortası konusunda çiftçiyi teknik olarak desteklemektedir.	105	4.509	0.636	TK
Tarım Kredi Kooperatifleri, tarımsal mekanizasyon konusunda çiftçiyi teknik olarak desteklemektedir.	105	3.943	0.778	K
Tarım Kredi Kooperatifleri, bitkisel ürünlerin yetiştiriciliği konusunda çiftçiyi teknik olarak desteklemektedir.	105	3.924	0.739	K
Tarım Kredi Kooperatifleri, organik tarım(iyi tarım uygulamaları) konusunda çiftçiyi teknik olarak desteklemektedir.	105	3.830	0.761	K
Tarım Kredi Kooperatifleri, ekim-dikim konusunda çiftçiyi teknik olarak desteklemektedir.	105	3.707	0.985	K
Tarım Kredi Kooperatifleri, pazarlama konusunda çiftçiyi desteklemektedir.	105	3.707	0.861	K
Tarım Kredi Kooperatifleri, çeşit seçimi ve girdi temini konusunda çiftçiyi teknik olarak desteklemektedir.	105	3.613	1.327	K
Tarım Kredi Kooperatifleri, süt sığırcılığı yetiştiriciliği konusunda çiftçiyi teknik olarak desteklemektedir.	105	3.509	0.842	K
Tarım Kredi Kooperatifleri, besi sığırcılığı	105	3.471	0.807	GK

yetiştiriciliği konusunda çiftçiyi teknik olarak desteklemektedir.				
Tarım Kredi Kooperatifleri, hasat-harman konusunda çiftçiyi teknik olarak desteklemektedir.	105	3.339	1.202	GK
Tarım Kredi Kooperatifleri, bitki hastalıkları ve zararlıları ile mücadele konusunda çiftçiyi teknik olarak desteklemektedir.	105	3.217	1.264	GK
Tarım Kredi Kooperatifleri, tarımsal yayım ve danışmanlık hizmetleriyle çiftçiyi desteklemektedir.	105	2.613	0.787	GK
Tarım Kredi Kooperatifleri, toprak ve su analizi konusunda çiftçiyi teknik olarak desteklemektedir.	105	2.113	1.326	KK

4.5. Tarım Kredi Kooperatiflerine Üye Olan Çiftçilerin Kooperatiften Beklentileri

Araştırmanın beşinci amacı tarım kredi kooperatiflerine üye olan çiftçilerin kooperatiften beklentilerini belirlemek olup bu amaçla toplanan verilerle Çizelge 4.18 hazırlanmıştır. Ankette yer verilen, Tarım Kredi Kooperatiflerine üye olan çiftçilere kooperatiften beklentilerini 5 faktör beşli Likert ölçeği ile sorulmuş olup her birinin ortalama ve standart sapması hesaplanmıştır. Ortalamaların yorumlanmasında aşağıdaki yorumlama skalası geliştirilmiştir: Ortalama 1.00-1.49 arası = Hiç Katılmıyorum (HKtm), 1.50-2.49 arası = Kısmen Katılıyorum (KK), 2.50-3.49 arası = Genellikle Katılıyorum (GK), 3.50-4.49 arası = Katılıyorum (K) ve 4.50-5.00 arası = Tamamen Katılıyorum (TK). Bu skalaya göre çiftçiler araştırmada yer verilen 5 faktörden 5 adedine de tamamen katılmaktadırlar. Ortalamalar arasında Hiç Katılmıyorum, Kısmen Katılıyorum, Genellikle Katılıyorum ve Katılıyorum kategorilerine düşen faktöre rastlanmamıştır. Ortalaması en yüksek çıkan ve çiftçilerin kooperatiften en çok beklentisi ‘Tarım kredi kooperatifleri köyleri sık sık ziyaret etmeli.’ olmuştur. Bunu sırasıyla ‘Tarım kredi kooperatifi bizlerle sık sık toplantı yapmalı.’ ve ‘Tarım kredi kooperatifi teknik konularda bize daha fazla eğitim vermeli.’ izlemiştir.

Çizelge 4. 18. Tarım Kredi Kooperatiflerine Üye Olan Çiftçilerin Kooperatiften Beklentileri

Kooperatiften Beklentiler	N	Ortalama	Standart Sapma	Katılım Kategorisi
Tarım kredi kooperatifleri köyleri sık sık ziyaret etmeli.	105	4.877	0.472	TK
Tarım kredi kooperatifi bizlerle sık sık toplantı yapmalı.	105	4.792	0.547	TK
Tarım kredi kooperatifi teknik konularda bize daha fazla eğitim vermeli.	105	4.783	0.617	TK
Tarım kredi kooperatifi bizleri fiyatlar konusunda sık sık bilgilendirmeli.	105	4.698	0.818	TK
Tarım kredi kooperatifi bizleri pazarlama ve satış konusunda desteklemeli.	105	4.632	0.949	TK

4.6. Tarım Kredi Kooperatiflerine Üye Olmayan Çiftçilerin Kooperatif Hizmetleri ile İlgili Düşünceleri

Araştırmanın altıncı amacı olan tarım kredi kooperatiflerine çiftçilerin kooperatif hizmetleri ile ilgili düşüncelerini belirlemek ve üye olmamaların altında yatan sebepleri ortaya koymak olup bu amaç toplanan veriler ile Çizelge 4.19 hazırlanmıştır. Ankette yer verilen, tarım kredi kooperatiflerine üye olmayan çiftçilere kooperatif hizmetleri ile ilgili düşünceleri 16 faktör beşli Likert ölçeği ile sorulmuş olup her birinin ortalama ve standart sapması hesaplanmıştır.

Ortalamaların yorumlanmasında aşağıdaki yorumlama skalası geliştirilmiştir: Ortalama 1.00-1.49 arası = Hiç Katılmıyorum (HKtm), 1.50-2.49 arası = Kısmen Katılıyorum (KK), 2.50-3.49 arası = Genellikle Katılıyorum (GK), 3.50-4.49 arası = Katılıyorum (K) ve 4.50-5.00 arası = Tamamen Katılıyorum (TK). Bu skalaya göre çiftçiler, araştırmada yer verilen 16 faktörün beş adedine katılmakta, sekiz adedine genellikle katılmakta, üç adedine kısmen katılmaktadır.

Ortalaması en yüksek çıkan ve çiftçilerin en çok katıldıkları hizmet ‘Tarım kredi kooperatifleri, çiftçilere kredi temini sağlamaktadır.’ olmuştur. Bunu sırasıyla ‘Tarım kredi kooperatifleri, çiftçilere tarım sigortası konusunda teknik hizmet sağlamaktadır.’ ve ‘Tarım kredi kooperatifleri, çiftçilere gübreleme konusunda teknik hizmet sağlamaktadır.’ izlemektedir. Çiftçilerin kısmen katıldıkları üç hizmet

ise ‘Tarım kredi kooperatifleri, çiftçilere bitki hastalık ve zararlıları ile mücadelede teknik hizmet sağlamaktadır.’, ‘Tarım kredi kooperatifleri, çiftçilere toprak ve su analizi konusunda teknik hizmet sağlamaktadır.’ ve ‘Tarım kredi kooperatifleri, çiftçileri tarımsal yayım ve danışmanlık faaliyetleri ile desteklemektedir.’ olmuştur.

Çizelge 4. 19. Tarım Kredi Kooperatiflerine Üye Olmayan Çiftçilerin Kooperatif Hizmetleri İle İlgili Düşünceleri

Kooperatif Hizmetleri ile İlgili Düşünceler	N	Ortalama	Standart Sapma	Katılma Kategorisi
Tarım kredi kooperatifleri, çiftçilere kredi temini sağlamaktadır.	105	4.244	1.023	K
Tarım kredi kooperatifleri, çiftçilere tarım sigortası konusunda teknik hizmet sağlamaktadır.	105	4.127	1.039	K
Tarım kredi kooperatifleri, çiftçilere gübreleme konusunda teknik hizmet sağlamaktadır.	105	4.117	1.056	K
Tarım kredi kooperatifleri, çiftçilere tarımsal mekanizasyon konusunda teknik hizmet sağlamaktadır.	105	3.872	1.156	K
Tarım kredi kooperatifleri, çiftçilere pazarlama konusunda teknik hizmet sağlamaktadır.	105	3.393	1.263	K
Tarım kredi kooperatifleri'nin, üyelerine verdiği hizmetlerden haberdarım.	105	3.234	0.694	GK
Tarım kredi kooperatifleri, çiftçilere organik tarım(iyi tarım uygulamaları) konusunda teknik hizmet sağlamaktadır.	105	3.212	0.853	GK
Tarım kredi kooperatifleri, çiftçilere bitkisel ürünlerin yetiştiriciliği konusunda teknik hizmet sağlamaktadır.	105	3.180	0.747	GK
Tarım kredi kooperatifleri, hasat-harman konusunda çiftçileri teknik olarak desteklemektedir.	105	2.914	1.043	GK
Tarım kredi kooperatifleri, çiftçilere ekim-dikim konusunda teknik hizmet sağlamaktadır.	105	2.872	0.806	GK
Tarım kredi kooperatifleri, çiftçilere çeşit seçimi ve girdi temini konusunda teknik hizmeti sağlamaktadır.	105	2.861	1.073	GK
Tarım kredi kooperatifleri, çiftçilere süt sığırcılığı konusunda teknik hizmet sağlamaktadır.	105	2.766	0.646	GK
Tarım kredi kooperatifleri, çiftçilere besi sığırcılığı konusunda teknik hizmet sağlamaktadır.	105	2.723	0.694	GK
Tarım kredi kooperatifleri, çiftçilere bitki hastalık ve zararlıları ile mücadelede teknik hizmet sağlamaktadır.	105	2.457	0.946	KK
Tarım kredi kooperatifleri, çiftçilere toprak ve su analizi konusunda teknik hizmet sağlamaktadır.	105	2.117	0.982	KK
Tarım kredi kooperatifleri, çiftçileri tarımsal yayım ve danışmanlık faaliyetleri ile desteklemektedir.	105	1.851	0.775	KK

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Samsun ili Bafra ilçesinde çiftçilerin tarım kredi kooperatiflerine üye olmalarını etkileyen faktörlerin değerlendirilmesine amacıyla yapılan bu çalışmada sonuç ve öneriler kısmı; araştırmadan elde edilen bulguların özetlenmesi, bu bulgulara dayanılarak araştırma hipotezleri ve amaçları bağlamında çıkarılan sonuçlar ve geliştirilen öneriler şeklinde organize edilmiştir. Araştırmada ortaya çıkan genel bir çiftçi profili; ortalama yaşı 55 olan, ilkokul mezunu, köy yönetimine katılma eğilimi düşük, 30.08 dekar kendi arazisi ve 28,68 dönüm kiraya tuttuğu arazisi olan, 37.56 yıllık tarımsal deneyime sahip olan, sosyal güvencesi bulunan, traktör sahibi, köyde orta gelir grubunda yer alan, geçimini büyük ölçüde tarımsal faaliyetlerden sağlayan bir bireydir. Bu çiftçi profili ile Bafra gibi verimli arazileri bulunan ve piyasada talep gören birçok ürünün üretimine olanak sağlayan bir ilçede geçim sağlamak mümkün olabilir. İlçede araştırmaya konu olan kooperatiflere üye olmayan çiftçilerin de kooperatiflere üye olması birlik, beraberlik, yardımlaşma ve dayanışma çerçevesinde hareket etmeleri çiftçilerin refah seviyelerini artıracak ve kırsal kalkınmanın sağlanmasında rol oynayacaktır.

Tarım kredi kooperatifleri çiftçilere birçok avantaj sağlamaktadır. Çiftçiler kooperatiften yararlanarak, ihtiyaçlarını kolay bir şekilde karşılayabilmekte, ürünlerini tarladan sofraya araçlar olmadan ulaştırabilmektedir. Kooperatife üye olmayan çiftçiler ise çoğu zaman ihtiyaçları karşılamakta zorlanmakta ve ürünlerini pazara ulaştırırken araçlar nedeniyle kar marjları azalmaktadır. Çiftçilerin tarım kredi kooperatiflerine üye olmaları veya üye olmamaları ise sosyoekonomik özelliklerine göre değişiklik göstermektedir. Bu bağlamda araştırmanın birinci hipotezi olan “H1: Çiftçilerin tarım kredi kooperatiflerine üye olmaları sosyoekonomik özelliklerine göre değişiklik göstermektedir.” Test edilmiş ve kooperatife üye olan çiftçilerin sosyoekonomik özelliklerinden kiraladıkları arazi büyüklüğünün daha fazla olduğu, köy yönetimine katılmada daha az çekimser davrandığı, traktör varlığı bakımından daha avantajlı olduğu, girdiler için kredi kullanım imkanına daha fazla sahip olduğu ve gelir düzeylerinin daha yüksek olduğu ortaya çıkmıştır. Özellikle kooperatife üye olan çiftçilerin kiraladıkları arazi büyüklüğü ve traktör varlığı çiftçilerin ekonomik olanakları ile ilgili olup kooperatife üye olmalarının gelir düzeylerini artırdığına bir gösterge teşkil edebilir. Ayrıca kooperatife üye olan çiftçilerin sayısı arttıkça kırsal alanlarda sosyoekonomik

özelliklerinin iyileşeceği varsayımı da yapılabilir. Bütün bu özellikler tarım kredi kooperatifine üye olan çiftçilerin istikrarlı bir gelir elde etme arzusunda olduklarına birer gösterge olabilir. Bu bağlamda çiftçilerin kooperatife üye olarak kendi ihtiyaçlarını kolay bir şekilde karşılamak, ürünlerini tarladan sofraya araçlar olmadan ulaştırma ve kırsal alanda sürdürülebilir tarımsal faaliyetlerde bulunma arzusunda oldukları söylenebilir.

Araştırma bölgesinde yer alan çiftçilerin kitle iletişimden yararlanma ve yakın-uzak çevre ile olan ilişkileri bakımından profili ortaya konduğunda; gazete okuma ve radyo dinleme eğilimi düşük olan, günde birkaç saat televizyon izleyen, internet kullanımı kısıtlı, haftada en az bir kere ilçe merkezini ziyaret eden, en az ayda bir defa il merkezini ziyaret eden, en az ayda bir ziraat mühendisi ve veteriner hekim ile görüşen, tarımsal konularda konferanslara katılma eğilimleri düşük, tarımsal konularda yayın yapan televizyon kanallarını en az günde bir saat izleyen kişiler oldukları belirlenmiştir. Bu bağlamda araştırmanın ikinci hipotezi olan “H2: Çiftçilerin tarım kredi kooperatiflerine üye olmaları iletişim davranışlarına göre değişiklik göstermektedir.” test edilmiş ve kooperatife üye olan çiftçilerin iletişim davranışlarından tarımsal konularda yayın yapan televizyon kanallarını izleme sıklığı, ziraat mühendisi ve veteriner hekim ile görüşme sıklığı, gazete okuma sıklığı, tarımsal konularda konferansa katılma sıklığı, Bafra merkeze gidiş sıklığı, televizyon izleme sıklığı ve internet kullanma sıklığı bakımından daha avantajlı oldukları ortaya çıkmıştır. Kooperatife üye olan çiftçilerin özellikle tarımsal konularda yayın yapan televizyon kanallarını izleme sıklığı, ziraat mühendisi ve veteriner hekimlerle görüşme sıklığı ve Bafra merkeze gitme sıklığı göz önünde bulundurulduğunda üye olmayan çiftçilere oranla daha aktif ve bilinçli tarımsal faaliyetlerden bulunmaya çalıştıkları söylenebilir. Dolayısıyla çiftçilerin kooperatifler hakkında bilgilendirilmesine yönelik yapılacak eğitim ve yayım programlarında başarının artırılması için çiftçilerin kitle iletişim davranışları ve yakın-uzak çevreyle olan ilişkilerinin göz önünde bulundurulması gerekir. Özellikle kooperatifin faaliyetleri hakkında çiftçilerde farkındalık yaratmak açısından özellikle tarımsal konularda yayın yapan televizyon kanallarının etkin bir şekilde kullanımı fayda sağlayabilir. Diğer taraftan çiftçilerin kooperatifi değerlendirme ve benimseme aşamalarında ise kooperatifin yayım elemanlarının köylere yapacakları ziyaretler ve demonstrasyon çalışmalarının yararlı olacağı söylenebilir.

Araştırma bölgesinde yer alan tarım kredi kooperatiflerine üye olan çiftçilerin kooperatiften yönetsel memnuniyet bakımından profili ortaya konulduğunda; çiftçiler kooperatifi en az iki-üç ayda bir ziyaret etmekte, kooperatif üyeleri ile en az yılda iki kez toplantı yapmakta, çiftçiler ilçedeki yönetim kurulu ve üyelerinden kesinlikle memnun, idari personelin ilgisinden kesinlikle memnun, ilçelerindeki teknik personele güvenmekte ve genel olarak kooperatifin yönetim ve idaresinden memnun olan çiftçiler oldukları anlaşılmıştır. Bu bağlamda araştırmanın üçüncü hipotezi olan “H3: Tarım kredi kooperatifine üye olan çiftçiler kooperatif yönetiminden memnundur.” test edilmiş ve kooperatife üye olan çiftçilerin kooperatif yönetiminden memnun oldukları ortaya çıkmıştır. Ancak kooperatife üye olan çiftçilerin kooperatif ziyaretlerini daha sık yapmaları kooperatif hizmetlerinden daha verimli yararlanmalarına ve gelişmelerden daha hızlı bir şekilde haberdar olacaklardır. Kooperatifin üyeleri ile toplantı yapma sıklığı ilçe birimlerinde farklılık göstermektedir. Kooperatifin üyeleri ile belli aralıklarla daha sık toplantılar yapması üyeleri ile kurduğu iletişimin gelişmesine, üyelerin gelişmelerden haberdar olmasına ve bilinçlendirilmesine yarar sağlayacaktır.

Araştırma bölgesinde yer alan tarım kredi kooperatiflerinin üyelerine verdiği hizmet bakımından profili genel olarak ortaya konduğunda; çeşit seçimi ve girdi temini, toprak ve su analizi, gübreleme, ilaçlama, hasat-harman, ekim-dikim, pazarlama, bitkisel ürün yetiştiriciliği, tarımsal mekanizasyon, kredi temini, tarım sigortası, organik tarım(iyi tarım uygulamaları), süt sığırcılığı yetiştiriciliği, besi sığırcılığı yetiştiriciliği, bitki hastalıkları ve zararlıları ile mücadele, tarımsal yayım ve danışmanlık hizmetleri olduğu anlaşılmıştır. Bu bağlamda araştırmanın dördüncü hipotezi “H4: Kooperatife üye olan çiftçiler kooperatifin kendilerine vermiş oldukları hizmetlerden memnundur.” test edilmiş ve kooperatife üye olan çiftçilerin kredi temini, gübreleme ve tarım sigortası konusunda kooperatif tarafından teknik olarak desteklendikleri bu konularda avantajlı oldukları ortaya çıkmıştır. Ancak kooperatifin tarımsal yayım ve danışmanlık hizmetleri ile çiftçiyi teknik olarak desteklemesinin artırılması ile hem kooperatife üye olmayan çiftçiler bilinçlendirilip üye olmaya teşvik edilebilir hem de üye olan çiftçiler yeni gelişmelerden daha hızlı ve doğru bir şekilde haberdar olabilirler.

Araştırma bölgesinde tarım kredi kooperatiflerinin çiftçilere sağlamış olduğu hizmet ve desteklemeler olduğu görülmektedir. Bu bağlamda araştırmanın beşinci

hipotezi ‘‘H5: Tarım kredi kooperatiflerinin bölge çiftçisinin kalkınması üzerine önemli etkileri vardır.’’ gözlemlenmiş ve verdiği hizmetler ile bölge çiftçisinin kalkınması üzerinde rol oynadığı anlaşılmıştır. Kooperatif bölge çiftçisini destekleyerek sosyoekonomik özelliklerini iyileştirmekte ve böylece çiftçinin alım gücünü, refah seviyesini artırmaktadır. Çiftçinin ürünlerini tarladan sofraya aracıları azaltarak ulaştırmaya çalışmakta ve böylece çiftçinin kar marjını artırmaktadır. Çiftçinin kalkınması ekonominin temelı yapı taşı olan tarım sektörünün kalkınmasında ülke ekonomisinin kalkınmasın da rol oynayacaktır.

Araştırma sonucu çiftçilerin tarım kredi kooperatiflerine ye olmalarını etkileyen faktörlerin çiftçilerin sosyoekonomik özellikleri, kitle iletişim davranışları ve yakın-uzak evre ile olan ilişkileri ve kooperatif hizmetleri olduğu tespit edilmiştir. Kooperatifleşmenin artırılması için çiftçilerin sosyoekonomik özelliklerinin, kitle iletişim davranışları ve yakın-uzak evre ile ilişkilerinin dikkate alınması gerekmektedir. Kooperatifin üyelerini toprak ve su analizi konusunda iftiyi daha fazla desteklemesi, tarımsal yayım ve danışmanlık hizmetlerinin artırılması, bitki hastalıkları ve zararlıları ile mücadelede, hasat-harman konusunda, besi sığırcılığı yetiştiriciliği konusunda daha fazla desteklemesi ve kredi faiz oranlarının düşmesi kooperatife ye olan çiftçilerin kooperatif hizmetlerinden memnuniyetlerini artıracaktır. Kooperatife ye olan çiftçiler kooperatifi daha sık ziyaret ederek kooperatif hizmetlerinden ve gelişmelerden daha hızlı bir şekilde haberdar olacaklardır. Ayrıca kooperatifin tarımsal yayım ve danışmanlık hizmetleri, toprak ve su analizi konusunda teknik hizmet, bitki hastalık ve zararlıları ile mücadele hizmetleri artırılarak kooperatife ye olmayan çiftçiler ye olamaya teşvik edilebilirler.

Araştırmanın amaç ve kapsamında çiftçiler kooperatifleşmeye teşvik edilmeli, kooperatifin hizmetleri konusunda bilinçlendirilmeli, tarımsal yayım ve danışmanlık hizmetleri ve kooperatiflere ye olan ifti sayısı artırılmalıdır.

Sonuç olarak tarım kredi kooperatifleri genel olarak Türkiye’de ve özelde araştırma bölgesi olan Samsun ilinin Bafra ilçesinde var olan ifti örgütlerinden birisidir. Kooperatifler lke ekonomisinin kalkınmasında, sanayileşmede büyük rol oynamaktadır. Çiftçiler birlik, beraberlik, yardımlaşma ve dayanışma duyguları ile hareket ederek kendi sorunlarını daha kolay dile getirecek ve devletin yükünü hafifletmede de rol oynayacaktır. Kooperatifleşmenin artırılması için kooperatiflerin

ilgili bakanlıklar tarafından desteklenmesi, üniversitelerin ilgili bölümleri ile iş birliği içinde olması gerekmektedir. Ayrıca kooperatif hizmetlerinin çiftçilerin ihtiyaçlarına yönelik teşvikler ile devam ettirilmesi çiftçilerin kooperatiflere karşı ön yargılarını ortadan kaldırarak kooperatifleşmeye teşvik edecektir. Bu bağlamda kooperatiflerin tarımsal yayım ve danışmanlık hizmetlerini artırması üye olan çiftçilerin kooperatife devamlılığını sağlayacak ve üye olmayan çiftçilerin bilinçlendirilmesinde büyük rol oynayacaktır. Tüketiciler de tarımsal amaçlı kooperatifler hakkında bilinçlenmelidir. Gıda ihtiyaçlarını, tüketim ürünlerini çiftçiden pazara ulaştıran kooperatif marketlerden daha uygun fiyatlarda temin etme bilincine varılmalıdır. Böylece, ülke ekonomisine, çiftçilere ve kendi bütçelerine fayda sağlayabilirler.

KAYNAKLAR

- Akçalı, A. (2020). *Ziraat Odalarının Çiftçilere Verdiği Hizmetler ve Çiftçilerin Bu Hizmetlerden Memnuniyet Durumu: Terme İlçesi Örneği, Ondokuz Üniversitesi Yüksek Lisans Tezi, Samsun.*
- Anonim. (2010). T-Testi.
- Anonim. (2020). *Tarım Kredi Kooperatifleri, Ortak Sayısı. .*
- Anonim. (2020). *T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı, Tarımsal Amaçlı Kooperatifler Ortakları Rehberi.*
- Anonim. (2020). *Tarım ve Orman Bakanlığı, Tarımsal Örgütlenme Tablosu.*
- Anonim. (2020). *Tarım Kredi Kooperatifleri, Kooperatifçilik İlkeleri.*
- Anonim. (2020). Bafra İlçesinin Konumu.
- Başaran, H., & Irmak, E. (2018). Edirne’de Tarımsal Amaçlı Kooperatiflerde Ortaklık Yapısı ve Kooperatif Faaliyetlerinin Değerlendirilmesi. *KSÜ Tarım ve Doğa Dergisi, 21*, 116-122.
- Başaran, H., Birinci, S., Emiroğlu, M., Öz Saraç, B., & Uçan, I. (2015). *Yeniden Yapılanma Döneminde Tarımsal Kooperatifçilik.*
- Can, M., & Sakarya, E. (2012). Dünya ve Türkiye’de tarım ve hayvancılık kooperatiflerinin tarihsel gelişimi, iktisadi önemi ve mevcut durumu. *Vet Hekim Der Derg, 83:1*, 27-36.
- Cochran, W. (2007). *Sampling techniques.* John Wiley & Sons.
- Düzgüneş, O., Kesici, T., & Gürbüz, F. (1983). A.Ü ZİRAAT Fakültesi Yayınları:861. Ders Kitabı:229, Ankara:84.
- Engin, M. (2018). *Tarım Kredi Kooperatiflerinde Çok Amaçlılık Politikalarının, Kooperatif Ortakları Açısından Değerlendirilmesi. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi. Namık Kemal Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Tarım Ekonomisi Ana Bilim Dalı, 99, Tekirdağ.*
- Everest, B. (2015). *Tarım Kredi Kooperatiflerinde Ortakların Kooperatifçilik İlkelerini Algılamaları ve Yönetime Katılmalarını Etkileyen Faktörlerin Analizi Üzerine Bir Araştırma: Balıkesir Bölge Birliği Örneği, Ege Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Doktora Tezi, İzmir.*
- Everest, B. (2018). *Türkiye’de Kooperatifçiliğin Nicelik, Mevzuat ve Kamu Yönetimi Boyutlarıyla İrdelenmesi. Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi , 53:3,1019-1033.*
- Everest, B., & Yercan, M. (2012). *Yoksullukla Mücadelede Kooperatiflerin Önemi: Tarım Kredi Kooperatifleri Örneği. 1032-1038. 10. Ulusal Tarım Ekonomisi Kongresi.*

- Everest, M., & Yercan, B. (2016). Kooperatif Ortaklarının Kooperatifçilik İlkelerini Algılamaları Üzerine Bir Araştırma: Tarım Kredi Kooperatifleri Örneği. *Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi* 53:1, 67-73.
- İnan, H. (2008). Türkiye’de Tarımsal Kooperatifçilik ve AB Modeli. İstanbul: İstanbul Ticaret Odası Yayınları.
- Kalaycı, Ş. (2016). *SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri Kitabı*, 5. Baskı. içinde
- Mülayim, Z. (2000). *Avrupa Birliği ve Kooperatifçilik. Atatürk’ten Günümüze Kooperatifçilik*. Ankara: Yetkin yayınları.
- Mülayim, Z. (2013). *Kooperatifçilik*. Ankara: Genişletilmiş 7.Baskı), Yetkin Yayınları.
- OKA. (2018). *Yıllık Rapor, Erişim:8 Aralık 2020, www.oka.org.tr*.
- Özcan, L. (2002). Avrupa Birliği'nde Kooperatifler. *Türkiye Milli Kooperatifler Birliği. Türkiye Koop Dergisi*,, 28-42.
- Özdemir, F., Ağır, B., Yılmaz İ. Ve Boz, İ. (2014). *Üretici Bakışıyla Tarım Kredi Kooperatifleri: Afyonkarahisar İli Dinar İlçesi Örneği. XI. Ulusal Tarım Ekonomisi Kongresi*,1261-1265.
- Sayın, B., & Sayın, C. (2004). *Türkiye’de Tarımsal Üretici Örgütlenmesi, Avrupa Birliği’ne Uyum Hazırlıkları ve Tarımsal Üretici Birlikleri Kanunu*, 466-470. Türkiye 6. Tarım Ekonomisi Kongresi.
- Semerci, A. (2015). Türkiye’de Çiftçi Örgütleri: Tarımsal Amaçlı Kooperatifler Örneği. *Tekirdağ Ziraat Fakültesi Dergisi*, 65-73.
- Tan, S., & Karaönder, İ. (2013). Türkiye’de Tarımsal Örgütlenme Politikalarının ve Mevzuatının İrdelenmesi: Tarımsal Amaçlı Kooperatifler Örneği. *ÇOMÜ Ziraat Fakültesi Dergisi* 1:1, 87-94.
- TCTB. (2015). Yıllık Rapor.
- Terin, M., & Çelik Ateş, H. (2010). Çiftçilerin Örgütlenme Düzeyi ve Örgütlerden Beklentileri Üzerine Bir Araştırma: Van İli Örneği. *Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi*,47:3, 265-274.
- Ünal, V., & Yercan, M. (2006). Türkiye’de Su Ürünleri Kooperatifleri ve Balıkçılar İçin Önemi . *Ege Üniversitesi Su Ürünleri Dergisi*, 221–227.
- Yavuz, F., & Dilek, Ş. (2019). Türkiye Tarımına Yeniden Bakış. *Seta Yayınları*, 131:1, 62-63.
- Yercan, M. (2007). Türkiye ve Avrupa Birliği’nde Tarımın Örgütlenme Deseni ve Tarımsal Kooperatifler. *Tarım Ekonomisi Dergisi* ,13:1, 19-29.

Etik Kurul Kararı

ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER ETİK KURUL KARARLARI

KARAR TARİHİ	TOPLANTI SAYISI	KARAR SAYISI
27.11.2020	10	2020/769

KARAR NO: 2020/769
Üniversitemiz Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Yüksek Lisans öğrencisi Ceren AYDIN' m, Prof. Dr. İsmet BOZ danışmanlığında "Çiftçilerin Tarım Kredi Kooperatifleri' ne Üye Olmalarını Etkileyen Faktörler Samsun İli Bafra İlçesi Örneği" isimli Yüksek Lisans Tezine ilişkin anket çalışmasını içeren 38390 sayılı dilekçesi okunarak görüşüldü.

Üniversitemiz Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Yüksek Lisans öğrencisi Ceren AYDIN' m, Prof. Dr. İsmet BOZ danışmanlığında "Çiftçilerin Tarım Kredi Kooperatifleri' ne Üye Olmalarını Etkileyen Faktörler Samsun İli Bafra İlçesi Örneği" isimli Yüksek Lisans Tezine ilişkin anket çalışmasının kabulüne oy birliği ile karar verildi.

EK 1

Çiftçilerin Tarım Kredi Kooperatiflerine Üye Olmalarını Etkileyen Faktörler:

Samsun İli/Bafra İlçesi Örneği

Üretici Anket Formu

Açıklamalar: Bu anket Çiftçilerin Tarım Kredi Kooperatiflerine Üye Olmalarını Etkileyen Faktörleri incelemek ve değerlendirmek üzere hazırlanmıştır. Ankette sizlere sorulan sorular sadece bilimsel amaçlarla kullanılacak ve hiç kimseyle paylaşılmayacaktır. Bu yüzden düşünce ve görüşlerinizi tam olarak açıklamanız, çalışmanın başarısını artıracak ve bundan sonra yürürlüğe girecek benzer programlara altyapı oluşturma açısından katkı sağlayacaktır.

İli:

İlçesi:

Köyü:

Çiftçinin Adı Soyadı(Tercihe Bağlı):

İletişim Bilgileri(Tercihe Bağlı):

KİŞİSEL SORULAR

1.Bitirdiğiniz yaş (belirtiniz) _____

2.Cinsiyet_____

3.Eğitim düzeyi (Uygun seçeneği işaretleyiniz)

a) Okuma yazma bilmiyor b) Okuma yazma biliyor (mezun değil) c) İlkokul mezunu

d) Ortaokul mezunu e) Lise mezunu

f) Üniversite mezunu g) Yüksek lisans/ doktora

4.Tarım Kredi Kooperatiflerine üyeliği.

a) Evet b) Hayır

5.Ailenin köy yönetimine katılımı.

a) Evet b) Hayır

6.Arazi varlığı.

Kendi arazisi_____dekar

Kiraya tuttuğu_____dekar

Ortağa tuttuğu_____dekar

Kiraya verdiği_____dekar

Ortağa verdiği_____dekar

7.Traktör varlığı.

a) Evet b) Hayır

8.Sosyal güvenlik.

a) Yok b) Bağ-kur c) SGK d) Diğer

9.Girdiler için kredi kullanılıyor mu?

a) Evet b) Hayır

10.Tarımsal yatırımlar için orta veya uzun vadeli kredi kullanım durumu.

a) Evet b) Hayır

11.Gelir düzeyiniz yaklaşık olarak ne kadardır?_____TL/Ay, veya TL/yıl
(Belirtiniz)

12. Bu gelirin yüzde kaçı tarımsal faaliyetlerden sağlanıyor? % _____

13. Köyünüz gelir düzeyi bakımından düşük, orta ve yüksek gelir grubu olarak üç gruba bölünse siz bunlardan hangisine ait olursunuz?

a) Düşük b) Orta c) Yüksek

14. Kaç yıldır tarımla uğraşıyorsunuz? _____yıl.

15. Yıllık gelirinizin bitkisel ve hayvansal üretime yüzde olarak dağılımı nasıldır?

Bitkisel üretim % _____ Hayvansal üretim % _____

16. Tarım kredi kooperatiflerinden başka herhangi bir kooperatif veya birliğe üyeliğiniz var mı?

a) Evet (Belirtiniz)_____ b) Hayır

17. Yetiştirdiğiniz ürünler nelerdir:

Ürün	Alan (dekar)	Ürün	Alan (dekar)
Hayvan adı	Sayısı	Hayvan adı	Sayısı

KİTLE İLETİŞİMİNDEN YARARLANMA

1.Gazete okuma sıklığı.

- a) Her gün b) Haftada birkaç kez c) Haftada bir d) Ayda birkaç kez
e) Ayda bir f) Hiç okumaz

2.Radyo dinleme sıklığı.

- a) Günde birkaç saat b) Günde yaklaşık bir saat c) Haftada birkaç saat
d) Haftada yaklaşık bir saat e) Ayda birkaç saat f) Ayda yaklaşık bir saat
g) Hiç dinlemez

3.Televizyon izleme sıklığı.

- a) Günde birkaç saat b) Günde yaklaşık bir saat c) Haftada birkaç saat
d) Haftada yaklaşık bir saat e) Ayda birkaç saat f) Ayda yaklaşık bir saat
g) Hiç izlemez

4.İnternet kullanma sıklığınız.

- a) Günde birkaç saat b) Günde yaklaşık bir saat c) Haftada birkaç saat
d) Haftada yaklaşık bir saat e)Ayda birkaç saat f) Ayda yaklaşık bir saat
g) Hiç kullanmaz

5. Bafra ilçe merkezine gidiş sıklığınız?

a) Her gün b) Haftada bir kez c) Ayda bir kez d) Yılda birkaç kez e) Daha seyrek

6. Samsun'a gidiş sıklığınız?

a) Her gün b) Haftada bir kez c) Ayda bir kez d) Yılda birkaç kez e) Daha seyrek

7. Ziraat mühendisi veya veteriner hekimlerle görüşme sıklığınız?

a) Her gün b) Haftada bir kez c) Ayda bir kez d) Yılda birkaç kez e) Daha seyrek

8. Tarımsal konularda herhangi bir konferans, sempozyum gibi etkinliğe katılma durumunuz?

a) Birçok kez b) Birkaç kez c) Neredeyse hiç

9. Tarımsal konularda yayın yapan televizyonları izleme sıklığınız?

a) Günde birkaç saat b) Günde yaklaşık bir saat c) Haftada birkaç saat

d) Haftada yaklaşık bir saat e) Ayda birkaç saat f) Ayda yaklaşık bir saat

g) Hiç izlemez

10. Tarımla ilgili televizyonlardan sürekli olarak izlediğiniz bir program var mı?

a) Evet (Hangi program/programlar) b) Hayır

***Aşağıdaki soruları üye iseniz cevaplandırınız.**

**TARIM KREDİ KOOPERATİFLERİ HİZMETLERİNDEN MEMNUNİYET
(GENEL HİZMETLER)**

Yönetimsel Memnuniyet

1. İlçenizdeki tarım kredi kooperatifini ziyaret eder misiniz?

En az haftada bir Ayda birkaç kez En fazla ayda bir 2-3 ayda bir
Yılda iki kez Daha seyrek

2. İlçenizdeki tarım kredi kooperatifi sizlerle toplantı yapar mı?

En az haftada bir Ayda birkaç kez En fazla ayda bir 2-3 ayda bir
Yılda iki kez Daha seyrek

3. İlçenizdeki tarım kredi kooperatifi yönetim kurulu ve üyelerinden memnun musunuz?

Kesinlikle evet Evet Kararsızım Memnun değilim

Kesinlikle memnun değilim

4. İlçenizdeki tarım kredi kooperatifinde çalışan idari personelin ilgisinden memnun musunuz?

Kesinlikle evet Evet Kararsızım Memnun değilim

Kesinlikle memnun değilim

5. İlçenizdeki tarım kredi kooperatiflerinde çalışan teknik personele güvenir misiniz?

Kesinlikle evet Evet Kararsızım Hayır Kesinlikle hayır

6. Genel olarak tarım kredi kooperatifi'nin yönetim ve idaresinden memnun musunuz?

Kesinlikle evet Evet Kararsızım Memnun değilim

Kesinlikle memnun değilim

7.Aşağıdaki Yargılara (Düşüncelere) Katılıp Katılmadığınızı İşaretleyiniz.

TEKNİK YARGILAR (Teknik Bilgi)	Hiç Katılmıyorum	Kısmen Katılmıyorum	Genellikle Katılmıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
Tarım kredi kooperatifleri, çeşit seçimi ve girdi temini konusunda çiftçiyi teknik olarak desteklemektedir.					
Tarım kredi kooperatifleri, toprak ve su analizi konusunda çiftçiyi teknik olarak desteklemektedir.					
Tarım kredi kooperatifleri, gübreleme konusunda çiftçiyi teknik olarak desteklemektedir.					
Tarım kredi kooperatifleri, bitki hastalıkları ve zararlıları ile mücadele konusunda çiftçiyi teknik olarak desteklemektedir.					
Tarım kredi kooperatifleri, hasat-harman konusunda çiftçiyi teknik olarak desteklemektedir.					
Tarım kredi kooperatifleri, ekim-dikim konusunda çiftçiyi teknik olarak desteklemektedir.					
Tarım kredi kooperatifleri, pazarlama konusunda çiftçiyi desteklemektedir.					
Tarım kredi kooperatifleri, bitkisel ürünlerin yetiştiriciliği konusunda çiftçiyi teknik olarak desteklemektedir.					
Tarım kredi kooperatifleri, süt sığırcılığı yetiştiriciliği konusunda çiftçiyi teknik olarak desteklemektedir.					
Tarım kredi kooperatifleri, besi sığırcılığı yetiştiriciliği konusunda çiftçiyi teknik olarak desteklemektedir.					
Tarım kredi kooperatifleri, organik tarım(iyi tarım uygulamaları) konusunda çiftçiyi teknik olarak desteklemektedir.					
Tarım kredi kooperatifleri, tarımsal mekanizasyon konusunda çiftçiyi teknik olarak desteklemektedir.					
Tarım kredi kooperatifleri, tarım sigortası konusunda çiftçiyi teknik olarak desteklemektedir.					
Tarım kredi kooperatifleri, kredi temini konusunda çiftçiyi teknik olarak desteklemektedir.					
Tarım kredi kooperatifleri, tarımsal yayım ve danışmanlık hizmetleriyle çiftçiyi desteklemektedir.					

8.Aşağıdaki Beklentilere Katılıp Katılmadığınızı İşaretleyiniz.

	Hiç Katılmıyorum	Kısmen Katılmıyorum	Genellikle Katılmıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
Tarım kredi kooperatifi bizlerle sık sık toplantı yapmalı.					
Tarım kredi kooperatifi teknik konularda bize daha fazla eğitim vermeli.					
Tarım kredi kooperatifi bizleri fiyatlar konusunda sık sık bilgilendirmeli.					
Tarım kredi kooperatifi bizleri pazarlama ve satış konusunda desteklemeli.					
Tarım kredi kooperatifleri köyleri sık sık ziyaret etmeli.					

***Aşağıdaki soruları üye değilseniz cevaplandırınız.**

1.Tarım Kredi Kooperatifleri 'nin hizmetleri ile ilgili görüşlerinizi belirtiniz.

HİZMETLER	Hiç Katılmıyorum	Kısmen Katılmıyorum	Genellikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Tamamen Katılmıyorum
Tarım kredi kooperatifleri, çiftçilere bitki hastalık ve zararlıları ile mücadelede teknik hizmet sağlamaktadır.					
Tarım kredi kooperatifleri, çiftçilere toprak ve su analizi konusunda teknik hizmet sağlamaktadır.					
Tarım kredi kooperatifleri, hasat-harman konusunda çiftçileri teknik olarak desteklemektedir.					
Tarım kredi kooperatifleri , çiftçilere çeşit seçimi ve girdi temini konusunda teknik hizmeti sağlamaktadır.					
Tarım kredi kooperatifleri, çiftçilere gübreleme konusunda teknik hizmet sağlamaktadır.					
Tarım kredi kooperatifleri, çiftçilere ekim-dikim konusunda teknik hizmet sağlamaktadır.					
Tarım kredi kooperatifleri , çiftçilere pazarlama konusunda teknik hizmet sağlamaktadır.					
Tarım kredi kooperatifleri , çiftçilere bitkisel ürünlerin yetiştiriciliği konusunda teknik hizmet sağlamaktadır.					
Tarım kredi kooperatifleri , çiftçilere süt sığırcılığı konusunda teknik hizmet sağlamaktadır.					
Tarım kredi kooperatifleri, çiftçilere besi sığırcılığı konusunda teknik hizmet sağlamaktadır.					
Tarım kredi kooperatifleri , çiftçilere organik tarım(iyi tarım uygulamaları) konusunda teknik hizmet sağlamaktadır.					
Tarım kredi kooperatifleri, çiftçilere tarımsal mekanizasyon konusunda teknik hizmet sağlamaktadır.					
Tarım kredi kooperatifleri, çiftçilere tarım sigortası konusunda teknik hizmet sağlamaktadır.					
Tarım kredi kooperatifleri, çiftçilere kredi temini sağlamaktadır.					
Tarım kredi kooperatiflerinin, üyelerine verdiği hizmetlerden haberdarım.					
Tarım kredi kooperatifleri, çiftçileri tarımsal yayım ve danışmanlık faaliyetleri ile desteklemektedir.					

2- Tarım Kredi Kooperatiflerinden beklentileriniz nelerdir?

Ekleme istediğiniz başka bir şey varsa belirtiniz!

Katıldığınız için teşekkür eder, iş ve aile hayatınızda başarılar dileriz.

**Ceren AYDIN
OMÜ Ziraat Fakültesi
Tarım Ekonomisi Bölümü
Yüksek Lisans Öğrencisi
E-mail: crenaydinn@gmail.com**

**Danışman
Prof. Dr. İsmet BOZ
ismet.boz@omu.edu.tr**

ÖZGEÇMİŞ

Ceren AYDIN tarihinde Samsun'da doğdu. Samsun Karşiyaka Anadolu Lisesini bitirdikten sonra Atatürk Üniversitesi, Ziraat Fakültesi'nden 2018 yılında mezun oldu. 2019 yılında Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Yüksek Lisans programına girdi. Orta derecede İngilizce bilmektedir. Temel ilgi alanı tarımdır.

İletişim Bilgileri

E mail : crenaydinn@gmail.com